

אלמז יצחק Almaz Yishak

00:00:07:06 00:00:00:02
שמי אלמז רובל, שמה של אמי
מוציאת אברה, בתו של קס אברה.

00:00:14:09 00:00:07:17
שמו של אבי רובל יאיך.
נולדתי באזור "בנקר",

00:00:17:22 00:00:14:11
הידוע בשם "גן שלאמה".

00:00:24:06 00:00:17:24
אני הבת העשירית של
רובל יאיך ומוציאת אברה.

00:00:30:07 00:00:24:09
אני הבת אחרונה, בת זקונים.
אנחנו ארבע בנות ושישה בנים.

00:00:33:03 00:00:30:19
גדלתי בתנאים טובים מאוד.

00:00:38:23 00:00:33:05
היות שאני הבת האחרונה,
אמי הביאה אותי בגיל מבוגר,

00:00:43:15 00:00:39:00
ולכן היא קצת התביישה.

00:00:53:10 00:00:43:18
היו לה שיערות שיבה. בדרך כלל
גיסותיי אומרות שהן גידלו אותי.

00:00:59:23 00:00:54:04
איך אפשר לומר,
גדלתי בתנאים מפנקים.

00:01:03:02 00:01:00:17
באיזו שנה נולדת?

00:01:16:18 00:01:03:04
נולדתי ב-1966.
גדלתי בתנאים טובים,

00:01:22:09 00:01:16:18
תחת חסותם של
כל האחים והאחיות.

00:01:30:20 00:01:22:12

יש פירוש לשמך?
יש לך עוד שמות?

00:01:37:05 00:01:30:21

אמי הביאה אותי בגיל זיקנה, אז
קראה לי "ייט-נורה" (איפה הייתה).

00:01:45:20 00:01:42:20

אבל חודש וחצי אחרי שנולדתי,
אמא של אמי נפטרה,

00:01:48:01 00:01:45:20

לכן אמי קראה לי "לאוטנש",
שפירושו "תחליף", תחליף לסבתא.

00:02:00:22 00:01:48:07

אבי קורא לי "טהון" - "שיהיה",
טוב שנולדת גם אם בגילנו המופלג.

00:02:06:20 00:02:01:06

בנוסף לאלה, יש לי שמות רבים,
למשל דודתי, אחותו של אבי,

00:02:10:16 00:02:06:22

המשיכה לקרוא לי "ייט-נורה".
- מה פירוש "ייט-נורה"?

00:02:15:24 00:02:10:18

איפה הייתה עד היום.
זה היה השם האהוב עליי.

00:02:22:20 00:02:16:05

היו לי הרבה הרבה שמות,
שהסבים והסבתות נתנו לי.

00:02:30:01 00:02:23:02

ספרי כמה מהם, ומה פירושם.
- למשל, "ייט-נברש",

00:02:35:24 00:02:30:04

אחותי וסבא שלי קראו לי כך.
אני זוכרת את סבי, קס אברה,

00:02:43:05 00:02:36:01

קורא לי בשם הזה. גם היום
יש שעדיין קוראים לי כך,

00:02:46:11 00:02:43:07

למשל קרובי משפחה

מאשקלון קוראים לי

00:02:52:25 00:02:46:16

"יית-נברש" ואני נבהלת
לפעמים כשאני שומעת.

00:02:57:15 00:02:53:08

את השם "אלמז" (יהלום) נתן
לי אחי, "מהרי", "מהרי רובל".

00:03:00:05 00:02:57:17

מה פירוש "אלמז"?

00:03:08:09 00:03:00:10

הפירוש הוא, את יפה וטובה
בשבילנו, אפילו שאנחנו זקנים.

00:03:14:08 00:03:08:12

את יקרה יותר מזהב עבורנו
כי את האחות האחרונה שלנו.

00:03:17:11 00:03:14:10

אני בחרתי בשם זה מכל
השמות שקיבלתי, בשם "אלמז".

00:03:17:25 00:03:17:13

למה?

00:03:22:06 00:03:18:02

כי מאוד אהבתי את השם הזה.
אפילו אחרי שגדלתי,

00:03:26:13 00:03:22:08

והתחלתי לימודים בבית ספר,
זנחתי את שאר השמות ודבקתי בשם זה.

00:03:32:06 00:03:26:18

גם כשעדיין קראו לי טהוני,
שם שאבא נתן לי, דבקתי ב"אלמז".

00:03:36:21 00:03:32:09

כיום אני נקראת "אלמז".

00:03:40:16 00:03:37:01

במה ההורים שלך עסקו?

00:03:47:06 00:03:40:18

ההורים שלי עסקו בחקלאות,
ובנוסף אבא עסק באריגה...

00:03:54:13 00:03:47:08
ואמא שלי עסקה בקדרות,
הייתה עושה כלי חרס מיוחדים.

00:03:58:01 00:03:55:01
אבא שלך היה אורג לך בדים?
את זוכרת את זה?

00:03:58:20 00:03:58:03
כן, אני זוכרת.

00:04:01:12 00:03:58:23
מה למשל היה אורג לך?

00:04:05:04 00:04:01:15
למשל היה אורג לי "נטלה",
(סוג של טלית שמתעטפים בה)

00:04:11:20 00:04:05:06
"קמיס" (שמלה), אני הייתי
בוחרת את ההעדפות שלי,

00:04:14:06 00:04:11:23
לגבי הצבע לקישוט
החלק התחתון של הקמיס.

00:04:20:12 00:04:14:08
הוא היה שואל אותי איזה צבע אני
מעדיפה, אדום, ירוק או כחול.

00:04:23:07 00:04:20:17
ואז ארג בהתאם לבחירתי.

00:04:26:23 00:04:23:09
כיוון שהייתי צעירה
ולמדתי בבית ספר,

00:04:29:14 00:04:26:25
העדפותיי היו בהתאם
לאופנה העירונית.

00:04:34:20 00:04:29:21
לכן, אחרי שאבא אורג את הבד,
הייתי לוקחת אותו לחייט,

00:04:41:07 00:04:35:01
שהיה תופר לי אותה במידה שלי
ובטעם שלי. גרנו בסמוך לעיר.

00:04:46:17 00:04:41:10

לא הבנתי איך אביך אורג את
הבדים? חשבתי שתפר לך את השמלה.

00:04:58:16 00:04:46:22
אבא אורג את הבד, יש כלי אריגה,
נול, את מכירה את תהליך האריגה.

00:05:01:07 00:04:58:20
תסבירי לי על זה.

00:05:07:15 00:05:01:12
התהליך הוא, בתחילה אמא
עושה את החוטים מכותנה.

00:05:13:10 00:05:07:18
אמא מכינה את החוטים, מגלגלת
בצורת חרוט, "ליק".

00:05:23:00 00:05:13:15
אחרי זה את החוטים שב"ליק", מגלגלים
על במבוקים, עיגולים בקטרים קטנים,

00:05:40:08 00:05:23:04
ובאורך של כמה סנטימטרים,
כי ה"ליק" גדול מכדי להיכנס לנול.

00:05:45:01 00:05:40:11
לאחר מכן, לוקחים "זחה",
קבוצה של חוטים ארוכים מאוד,

00:05:49:18 00:05:45:09
כשקונים אותם מודדים באמות,
לפי המידה שתתאים לכל מבקש,

00:05:55:02 00:05:50:03
"קמיס" או "נטלה" ואורגים.

00:05:56:04 00:05:55:06
כלומר, מודדים מידות של אנשים?

00:05:58:23 00:05:56:07
כן. הם מודדים את מידתך.

00:06:00:20 00:05:59:00
במה הם מודדים מידות?

00:06:07:08 00:06:00:22
יש להם ניסיון.
באמצעות הזרוע, האמה.

00:06:13:06 00:06:07:11
אחרי שמודדים בהתאם לכמות
שהלקוח דורש, מתחילה העבודה.

00:06:17:12 00:06:13:08
יש כמה תהליכים.
- איזה תהליכים?

00:06:24:10 00:06:17:22
מכניסים את ה"זחה" למים חמים,
מייבשים אותו ולאחר מכן...

00:06:27:08 00:06:24:13
מפרידים כל חוט (כמו סירוק שיער).
אריגה זה הרבה עבודה.

00:06:31:14 00:06:27:10
אני מספרת לך מה שאני זוכרת.
- כן, אני רוצה שתמשיכי לספר לי.

00:06:38:24 00:06:31:21
ישנה מברשת שסורקת את ה"זחה"
ומשחררת את החוטים מהדבקות...

00:06:45:07 00:06:39:02
ומפרידה אותם. ואז מסדרים
את ה"זחה" על הנול

00:06:52:20 00:06:45:11
כפי שהם יודעים ומתחילה אריגה. אמא
מגישה לאבא את החוטים שהיא הכינה.

00:06:55:00 00:06:53:04
מגישה לו ב"אגלגיל"
(מין קופסה עשויה מחוטים),

00:07:05:05 00:06:55:02
ואבא אורג לי את ה"קמיס" בהתאם
לבחירתי של צבע קצה הקמיס.

00:07:11:18 00:07:05:17
איך צובעים את הצבעים?

00:07:18:04 00:07:12:07
אלה חוטים בצבעים שונים שקונים
אותם, לא מייצרים אותם בבית.

00:07:23:10 00:07:18:04
גם הצבע לקצה ה"קמיס" מגיע מהעיר?
- גם הצבע עצמו הוא חוט לכל דבר,

00:07:35:15 00:07:23:12
את החוטים מגלגלים
על במבוק בצורת צילינדר.

00:07:42:18 00:07:38:11
זה היה מין סוג
של מפעל בעצם?

00:07:50:23 00:07:42:22
אפשר להגיד. ליד הבית, היה
הנול, שאבא תמיד היה שם.

00:07:57:17 00:07:51:02
כשאמא מגישה אוכל ומחפשים
את אבא, מוצאים אותו שם.

00:08:03:05 00:07:58:01
הנול היה כמו המשרד שלו.

00:08:07:17 00:08:04:05
אמרת שאמא מכינה
את החוטים מכותנה?

00:08:14:23 00:08:07:21
כן, אמא עושה את זה.
היא עושה חוטים לכל סוגי הבדים.

00:08:24:15 00:08:15:06
יש לה ניסיון בתחום זה,
מרוב שהיא כל הזמן עושה.

00:08:28:06 00:08:25:11
מתי את מקבלת בגדים חדשים?
את זוכרת את זה?

00:08:30:07 00:08:28:11
האם יש איזה מקרה שאת זוכרת
שתוכלי לספר לי עליו?

00:08:37:21 00:08:30:09
אני זוכרת, למשל, בראש השנה,
בראש השנה יש הרבה חגיגות.

00:08:42:24 00:08:38:18
כשאנחנו חוזרים מ"אסטריו",
שוחים בנהר, לובשים בגדים חדשים

00:08:45:18 00:08:43:04
שאבא קנה מראש לכבוד החג.

קונה לנו שמלות חדשות ויפהפיות,

00:08:54:14 00:08:45:21
אחותי הייתה עושה לי "טילף"
(תפירת צורות) על השמלה החדשה.

00:09:05:12 00:08:54:21
לובשים אותם בחגים כמו
"אסטרו" וראש השנה.

00:09:10:07 00:09:05:20
כך בחגים תמיד היינו בבגדים
חדשים, בבגדים לבנים.

00:09:15:01 00:09:10:17
כמה פעמים בשנה קונים
לך בגדים חדשים?

00:09:24:10 00:09:15:08
למען האמת, היו קונים לי הרבה,
ראשית, מהרי היה קונה לי,

00:09:33:19 00:09:24:12
כי רציתי ללמוד וכי הייתי בת
אחרונה במשפחה. פינקו אותי.

00:09:39:16 00:09:34:04
בשנה היו קונים לי
שלוש ארבע פעמים.

00:09:47:09 00:09:40:04
מה את זוכרת ממקום לידתך?
איך המקום נראה?

00:09:50:03 00:09:47:13
אני זוכרת הרבה דברים.

00:09:57:03 00:09:50:04
ספרי לי משהו.
- למשל, היו לנו אפרסקים בחצר.

00:10:07:02 00:09:57:18
בתקופת הקטיף, היינו קמים
בבוקר כדי לקטוף.

00:10:14:15 00:10:07:05
בחורף גידלנו תפוחי אדמה,
אמא הייתה מכינה תפוחי אדמה,

00:10:26:08 00:10:14:15

שאותם הביאה מהחצר.
בנוסף, היו לנו פרות,

00:10:32:14 00:10:26:10
אני זוכרת במיוחד אחת מהן,
כשאחי הולך לחלוב אותה,

00:10:38:08 00:10:32:16
הייתי מתקרבת עם כוס
כדי לקבל חלב לשתייה.

00:10:44:18 00:10:38:10
אהבתי מאוד לשתות חלב.

00:10:49:14 00:10:44:21
נולדת במקום שנקרא "גן שלאמה" ...
-"גן שלאמה".

00:10:52:05 00:10:50:03
מה זה אומר, "גן שלאמה"?

00:11:01:00 00:10:52:10
למען האמת, לא כל כך
יודעת מה הפירוש.

00:11:02:20 00:11:01:10
זה מקום מוכר?

00:11:04:23 00:11:02:24
כן, זהו מקום מוכר,
מקום מאוד גדול.

00:11:06:15 00:11:05:02
במה הוא ידוע?

00:11:16:14 00:11:06:18
בגן שלאמה נמצאת כנסייה גדולה
מאוד, גרים באזור הרבה נוצרים,

00:11:20:08 00:11:16:18
האזור מחולק לתתי אזורים,
כל אחד עם שם משלו.

00:11:25:17 00:11:20:09
איפשהו באמצע נמצאת
השכונה של יהודים.

00:11:32:06 00:11:25:20
השם הכולל של כל האזורים
הוא "גן שלאמה".

00:11:39:23 00:11:32:09
ייתכן שהשם בא מהמונח
"נתן כד במתנה", "גן" (כד),

00:11:46:10 00:11:40:02
מאחר שהיו שם הרבה יהודים
והם אלה שעושים כדים וכלי חרס.

00:11:54:13 00:11:46:12
זו כמובן השערה שלנו,
אין הוכחה לזה.

00:11:58:06 00:11:55:14
בעצם, כך מוכר האזור?

00:12:08:24 00:11:58:09
כן, זהו אזור שגרים בו הרבה נוצרים.
וגם הרבה משפחות יהודיות גרו בו.

00:12:14:06 00:12:09:02
מה עוד היה במקום
שהופך אותו למיוחד?

00:12:24:05 00:12:14:10
מה שמייחד את המקום הוא
שהיה בו בית קברות ליהודים,

00:12:31:24 00:12:24:15
לאותו אזור ולאזורים מרוחקים.
היו קוברים שם את המתים גם מאזורים

00:12:39:21 00:12:32:05
מרוחקים. היה שם מישור ענק שעליו
נמצא בית הקברות, ליד הבית שלנו.

00:12:51:11 00:12:39:24
אני זוכרת שתמיד באו לבית שלנו
אנשים שהיו בהלוויה, באו להתארח.

00:13:03:08 00:12:51:13
אנשים הולכים חצי יום
כדי להגיע לטקסי הלוויה.

00:13:06:17 00:13:03:11
למה היו צריכים לבוא
מרחוק כדי לקבור את מתיהם?

00:13:14:21 00:13:06:20
כי זה היה בית קברות מפורסם

ויהודי לא יכול להיקבר בכל מקום.

00:13:15:23 00:13:15:01
למה?

00:13:26:22 00:13:16:00
למשל, לנוצרים, היו להם כנסיות
בכל אזור. אבל לנו היה רק אחד.

00:13:32:06 00:13:26:25
למרות שהיהודים היו מפוזרים
בכל האזור, כמותית אנחנו לא הרבה.

00:13:35:25 00:13:32:13
לכן, להיקבר במקום אחד
היה חשוב ליהודים.

00:13:41:21 00:13:36:02
ייתכן שסבא, סבתא, אמא או אבא
של כל אחד נקבר שם.

00:13:45:23 00:13:41:23
זהו מקום שהרבה זקנים
נקברו בו.

00:13:49:13 00:13:46:01
היהודים לא נקברו בסמוך
למקום מגוריהם?

00:13:53:25 00:13:49:17
לא, באזור "ווגרה",
כל יהודי שמת נקבר שם.

00:14:06:12 00:13:54:05
היית בהלוויה? מה את זוכרת
מיום זה? נכחת בטקס קבורה?

00:14:15:21 00:14:06:17
כן. אני זוכרת שהמבוגרים
עשו מן מסדר וצעדה לכבוד המת.

00:14:23:18 00:14:15:24
דהרו עם סוסים. בית הקברות היה קרוב
לבית שלנו. היינו סקרנים לראות

00:14:31:17 00:14:23:21
מה הנעשה שם. היינו רואים משם הכל.
היה שם גם מישור ענק לשדה מרעה.

00:14:36:19 00:14:31:19

היינו מרעים שם את הפרות,
העזים, והכבשים.

00:14:42:05 00:14:36:22
אחים שלי היו מבקשים ממני
לשמור על הפרות, העזים והסוסים.

00:14:48:09 00:14:42:10
שלא ייכנסו ויאכלו יבול
של אחרים. שמרתי עליהם.

00:14:59:05 00:14:48:11
אחים שלי גרו בסמוך למרעה.
הייתי הולכת אליהם הרבה.

00:15:07:00 00:14:59:07
קרה לך פעם שהפרות נכנסו
לשדות של אנשים וגרמו נזק?

00:15:16:02 00:15:07:04
כן, אבל אני מוציאה אותם
עוד לפני שהבעלים ראו אותם.

00:15:19:23 00:15:16:04
בעלי השדה יכולים לקחת את הפרות
אם הפרות נכנסות לשדה שלהם,

00:15:22:04 00:15:20:01
לכן דואגים שלא ייראו
את הפרות בתוך השדה שלהם,

00:15:26:22 00:15:22:05
אבל הפרות נכנסות
כשאנחנו משחקים משחקים.

00:15:30:12 00:15:26:24
אבל אנחנו מוציאים אותן
מהר לפני שיראו שהן בפנים.

00:15:32:10 00:15:30:14
תפסו אותך אי פעם?

00:15:33:20 00:15:32:12
לא, אף פעם לא נתפסתי.

00:15:35:10 00:15:33:22
החברים שלך נתפסו?

00:15:37:18 00:15:35:12
גם לא.

00:15:45:10 00:15:38:16
אמרת לי שנוצרים גרו בסביבה
שלכם, איך היו היחסים בינכם?

00:16:00:16 00:15:46:04
היחסים עם הנוצרים היו מצוינים.
להורים שלי היו הרבה חברים נוצרים

00:16:04:14 00:16:00:19
הנהר ממנו שואבים מים
הוא משותף ליהודים ולנוצרים.

00:16:10:10 00:16:04:16
שדה המרעה משותף לשתי הקבוצות.
אנחנו עוברים דרך הכנסיות שלהם.

00:16:17:01 00:16:10:12
היינו כמו משפחה.
היינו בני בית זה אצל זה.

00:16:20:10 00:16:17:04
היינו אומרים, זה הבן
של ההוא וזו הבת של ההוא,

00:16:29:04 00:16:20:23
היחסים שלנו היו קרובים.
- הייתה לכם אדמה משלכם?

00:16:38:25 00:16:29:17
כן, הייתה לנו הרבה אדמה.
הייתה לנו ליד הבית.

00:16:43:01 00:16:39:04
היינו מגדלים שם אפונה.
והייתה לנו עוד אדמה.

00:16:47:15 00:16:43:03
שמרתי על האפונה, שלא יכנסו
פרות ועזים ולא ייגרם נזק.

00:16:51:24 00:16:47:17
היו מבקשים ממני יפה
שאעזור בכך.

00:16:55:06 00:16:52:05
כלומר, זה היה נכס שלכם?

00:16:57:15 00:16:55:08
כן, זה היה הנכס שלנו.

00:16:59:24 00:16:57:18
לכל היהודים בסביבה
שלכם הייתה אדמה?

00:17:02:10 00:17:00:01
כן, לכולם הייתה.

00:17:11:11 00:17:06:25
באיזה גיל התחלת לעזור
למשפחה בבית?

00:17:25:06 00:17:11:14
התחלתי לעזור למשפחה מאז שאני
זוכרת את עצמי, בערך מגיל 6-8.

00:17:31:03 00:17:25:09
הייתי עוזרת, הייתי מודיעה לאחים שלי
כשאמא מכינה "בונה" (טקס הכנת קפה),

00:17:36:25 00:17:31:06
האחיות הגדולות היו מבקשות ממני
לעזור להן, כמו לטחון גרעינים...

00:17:40:01 00:17:37:01
הייתי עוזרת אבל בתנאים משלי,
למשל, אם יבשלו לי ביצה,

00:17:51:21 00:17:40:04
אם יתנו לי חלב לשתות, ועוד תנאים.
כך שהייתי עוזרת להם בתמורה למשהו.

00:17:55:15 00:17:52:03
אני בת זקונים, לכן הן
מפנקות אותי ונותנות לי.

00:18:01:05 00:17:55:18
הייתי מזמינה את החברות שלי
והיינו עושות את העבודה ביחד

00:18:04:08 00:18:01:07
ומתחלקות בתמורה שמתקבלת.
למשל, אם צריך לטחון גרעינים

00:18:07:17 00:18:04:10
או אם צריך להביא מים, הייתי
מעדכנת את החברות שלי על התמורה.

00:18:13:24 00:18:07:20
כמה זמן לוקח לטחון גרעינים?

ספרי לי על זה, איך אתן טוחנות?

00:18:21:09 00:18:14:01

למשל, כל יום שישי
מכינים "דבו", לחם.

00:18:28:09 00:18:21:11

לרוב לאחותי או לגיסתי
יש יותר מדי עבודה, וגם לאמי.

00:18:33:04 00:18:28:11

לי אין מה לעשות
חוץ מלשחק,

00:18:37:20 00:18:33:08

אז הן אומרות לי:
"אלמז שלי, תעשי את זה ואת זה",

00:18:41:20 00:18:38:08

אז אני עונה, אם תתני לי כך וכך
אני מוכנה לעשות את העבודה.

00:18:45:14 00:18:42:00

לפעמים היום כשהילדים שלי דורשים
תמורה על דברים שאני מבקשת מהם...

00:18:48:20 00:18:45:16

אני נזכרת ב',
במה שהייתי דורשת.

00:18:57:13 00:18:48:23

אני וחברות שלי מקבלות
את הגרעינים וכלי להפרדת פסולת,

00:19:03:19 00:18:57:16

ומהר מאוד טוחנות את הגרעינים.

00:19:05:18 00:19:03:21

איך טוחנים?

00:19:11:24 00:19:06:11

יש אבן גדולה שעליה שמים
גרעינים ומעל הגרעינים...

00:19:17:01 00:19:12:01

שמים אבן יותר קטנה, אבן ריחיים,
ומזיזות אותה קדימה ואחורה.

00:19:24:23 00:19:17:09

למשל, קילוגרם גרעינים

כמה זמן לוקח לטחון?

00:19:29:03 00:19:25:00

קילו אחד אולי אפשר לטחון בעשר דקות בערך.

00:19:34:13 00:19:30:01

את חוזרת מספר פעמים על הטחינה?

00:19:41:24 00:19:34:16

זה תלוי באבן הגדולה. אם היא מחוספסת מספיק,

00:19:46:17 00:19:42:01

אז אין צורך לחזור על התהליך כי הגרעינים נטחנים טוב.

00:19:52:18 00:19:46:19

שמים את מה שכבר נטחן על מסננת ומפרידים את החלקים שלא נטחנו דק.

00:20:00:17 00:19:52:21

תפקידי לטחון את הגרעין ככל יכולתי.

00:20:11:15 00:20:00:21

את החלק שלא נטחן מספיק, אחותי חוזרת וטוחנת אותו.

00:20:19:21 00:20:13:25

בואי ניקח לדוגמא גרעיני טף, הסבירי לי את כל התהליך.

00:20:28:04 00:20:20:02

מביאים את גרעיני הטף לאבנים, את לוקחת מהם בכפות הידיים,

00:20:36:25 00:20:28:16

ושמה על האבן הגדולה וטוחנת אותם. בדרך כלל הטף נטחן מספיק טוב,

00:20:44:10 00:20:37:03

שאין צורך לחזור על התהליך, לוקחת את הטחון, מסננת ומכינה חמץ.

00:20:53:02 00:20:44:14

אבל לשעורה לרוב יש חלקים שלא נטחנים, לכן חוזרים על התהליך.

00:21:02:03 00:20:53:04

לרוב אנחנו מ"ווגרה" אוכלים
לחם משעורה וזה גם מאוד בריא.

00:21:12:12 00:21:06:24

מכל העבודות, איזו
עבודה הכי אהבת?

00:21:18:05 00:21:12:18

אחרי שאמא שלי מסיימת את טקס
ה"בונה", הייתי לוקחת את הקומקום,

00:21:30:23 00:21:18:08

עם השאריות הבוץ של הקפה, מזמינה
את חברות שלי, וחוזרות על הטקס,

00:21:39:18 00:21:31:06

כמו שראיתי מאמא. אין לזה מספיק
טעם של קפה, רק קצת צבע של קפה.

00:21:48:09 00:21:39:21

חוזרות על התהליך
כמו שראינו מהאמהות.

00:21:51:03 00:21:48:14

אמא שלך מעלימה
עין בכוונה?

00:21:53:02 00:21:51:05

כן, היא רואה שאנחנו עושות
את זה ולא אומרת כלום.

00:21:55:21 00:21:53:04

היא יודעת שאנחנו מזמינות
זו את זו.

00:21:58:11 00:21:55:24

ובנוסף, כמו שאמרתי לך,
אמא שלי הכינה כלי חרס.

00:22:02:09 00:21:58:13

היא עושה "מגוגו",
כלי חרס להכנת אינג'רה.

00:22:05:03 00:22:02:13

אני וחברה שלי גם עושות.

00:22:12:10 00:22:05:06

אפילו החברה ההיא, שכנה שלי כיום,
היינו מכינות אינג'רה ב"מגוגו".

00:22:18:16 00:22:12:15

עשינו, אבל אני
לא זוכרת איך יצא.

00:22:28:20 00:22:18:23

וגם היינו בונות בובות של תינוקות
מבוץ, שמות להם ראש, ידיים ורגליים.

00:22:33:05 00:22:29:04

מה אתן עושות עם זה?
- כשהאמהות שורפות את כלי החרס,

00:22:36:21 00:22:33:07

אנחנו עושות אותו דבר לבובות
זזה יוצא מעולה לשחק איתן.

00:22:48:17 00:22:36:25

היינו תופרות שמלות מבדים בלויים
ומלבישות את הבובות כתינוקות.

00:22:53:09 00:22:48:21

מכינות להן "נטלה", צעיף.
- איך עושים להן שמלה, צעיף?

00:23:13:19 00:22:53:14

מצעיף בלוי חותכות בד קטן שיתאים
לבובה, עושות שרוולים, צווארון,

00:23:15:15 00:23:13:22

איך אתן עושות
שרוולים וצווארון?

00:23:22:07 00:23:15:18

חותכות עם סכין גילוח ותופרות.
גם היינו עושות "טילף",

00:23:32:13 00:23:22:09

שיערות לבובות היינו
יוצרות מחוטים שחורים,

00:23:41:13 00:23:32:17

ותפרנו להן על הראש. הייתה
לי ילדות שמחה עם החברות שלי.

00:23:45:13 00:23:41:15

אמרת שאת אוהבת חלב...
- כן.

00:23:48:23 00:23:45:15

איך מייצרים חלב בבית?

00:24:03:08 00:23:49:02
יש פרות, העגלים והפרות מופרדות
במשך הלילה, בבוקר מפגישה ביניהם,

00:24:18:04 00:24:03:10
אז אחי או אבא, בדרך כלל ראיתי
את אחים שלי חולבים את הפרות.

00:24:32:06 00:24:18:18
אחרי שחולבים, שמים אותו בכד.
כד מחרס שהכינו במיוחד לחלב.

00:24:35:14 00:24:32:09
אילו הכנות צריך לעשות?

00:24:40:11 00:24:35:16
אין שום ההכנה, פשוט שופכים החלב
לתוך הכד וזהו. אחרי כמה ימים החלב

00:24:46:21 00:24:40:15
הופך להיות גבינה. למשל, החלב של
יום ראשון יהפוך לגבינה ביום שלישי.

00:24:57:01 00:24:47:10
אחרי שהחלב הופך להיות גבינה,
אוטמים היטב את פתח הכד...

00:25:06:06 00:24:57:03
שמים אותו על הריצפה ומנענעים
אותו, ואז נוצרת חמאה.

00:25:09:04 00:25:06:08
כמה זמן מנענעים אותו
כדי לקבל חמאה?

00:25:16:07 00:25:09:06
לא יודעת לכמה זמן, אבל יש
קול שונה וכך אפשר לדעת.

00:25:20:21 00:25:16:13
או שפותחים את הכד
ומסתכלים אחת לכמה זמן.

00:25:27:02 00:25:21:02
בערך כמה דקות זה לוקח?

00:25:42:07 00:25:27:09
אם אני לא טועה, לא רוצה להיתפס על

הערכה לא נכונה, אבל בערך 45 דקות.

00:25:50:15 00:25:42:11

החמאה צפה מעל הנוזל.
ניגשים עם קערה עם מים,

00:25:58:04 00:25:50:17

מוציאים את החמאה שצפה
בכד ושמים בתוך הקערה.

00:26:04:14 00:25:58:07

הנוזל שנמצא בתוך החמאה
נשטף עם המים שבקערה,

00:26:10:22 00:26:04:15

ונשאר רק החמאה, כפי שנדרש.
ואת נוזל הגבינה שנשאר בתוך הכד,

00:26:28:02 00:26:11:02

שמים על אש בתוך סיר ונוצר
מן סוג של גבינה, מאוד טעים.

00:26:33:06 00:26:28:13

עד היום אני עושה את הגבינה הזו.
כל שבת אנחנו אוכלים גבינה כזו

00:26:42:17 00:26:33:09

כל הילדים שלי אוכלים את זה.
את החמאה אפשר למרוח על השיער,

00:26:53:18 00:26:42:20

על הגוף, המבוגרות טוענות שזה
עוזר לעור הגוף להיות חלק.

00:26:59:03 00:26:54:03

אני הייתי מורחת
חמאה גם על הראש.

00:27:00:11 00:26:59:05

מה עוד אפשר לעשות איתה?

00:27:02:18 00:27:00:14

עם החמאה?

00:27:07:18 00:27:02:20

כן.
- אפשר לתבל ולאכול אותה.

00:27:09:15 00:27:07:21

איך מתבלים אותה?

00:27:24:02 00:27:09:18
שמים את החמאה בתוך סיר בישול
ומחממים אותו. מוסיפים תבלינים,

00:27:34:00 00:27:24:05
כמו "אביש" ועוד תבלינים אחרים.
- כמו מה למשל?

00:27:41:14 00:27:34:03
שכחתי את השמות,
אני משתמשת בזה גם כאן.

00:27:48:16 00:27:42:02
אני זוכרת רק את "אביש".
-אולי "קוסברט"?

00:27:54:02 00:27:48:20
אני רוצה להבין איזה תבלינים
עוד מוסיפים, בנוסף ל"אביש".

00:28:03:03 00:27:54:04
אפילו יש כאלה שמוסיפים
לזה שום ו"אבוסדה".

00:28:11:13 00:28:03:07
כשכל זה מתחמם ממש, אחרי
כמה זמן מפסיקים את האש.

00:28:21:22 00:28:11:20
הוספת התבלינים משנה את צבע
החמאה, מצבע לבן הופך לצהוב.

00:28:30:20 00:28:22:01
כל המוצק שוקע לתחתית הסיר,
נשאר מעל החמאה נוזל.

00:28:35:10 00:28:30:22
לא הבנתי איך החמאה
מופרדת מכל התבלינים,

00:28:38:24 00:28:35:12
כי אחרי שהתחמם הכל ביחד
ומפסיקים את החימום,

00:28:43:23 00:28:39:04
התבלינים שוקעים לתחתית
הסיר מהמשקל שלהם,

00:28:48:12 00:28:44:00

והחמאה צפה כי המשקל
שלה נמוך יותר.

00:28:54:03 00:28:48:14
כעת מפרידים את החמאה האכילה
ושמים בכלי קיבול אחר.

00:28:58:13 00:28:54:11
אחרי זה, את יודעת, בכפרים
לא משתמשים במקרר,

00:29:03:10 00:28:58:15
כשמים את המים בתוך, איך
קוראים לזה, המים נשארים קרים.

00:29:04:14 00:29:03:13
בתוך מה?

00:29:18:10 00:29:05:02
בתוך כד ובמקום מיוחד בבית. מביאים
את המים מהבאר ושופכים לתוך הכד.

00:29:26:05 00:29:18:12
יש כדים לנשיאת המים מהבאר,
ויש כדים לשמירת המים בתוך הבית.

00:29:29:11 00:29:26:07
הכדים שונים מבחינת
אופן הייצור שלהם?

00:29:35:16 00:29:29:13
לא יודעת, אבל שמים את הכד
במקום מסוים בבית וזה שומר

00:29:38:14 00:29:35:18
על המים קרים. מביאים את המים
ושופכים לתוך הכד בבית,

00:29:41:08 00:29:38:16
כשלוקחים ושותים ממנו,
המים מאוד קרים.

00:29:42:19 00:29:41:14
איך שזה שהמים קרים?

00:29:49:19 00:29:42:23
אולי הכד שומר על הקור,
לא יודעת, אבל המים היו קרים.

00:29:55:17 00:29:50:00

באותה דרך שומרים על החמאה
ומשתמשים בה לאורך זמן.

00:30:08:06 00:29:55:21
מכינים בה רטבים, חביתות וכו'.
כך השתמשנו בזה והיה טוב.

00:30:17:15 00:30:09:11
יש משהו ספציפי שאת
זוכרת מהילדות שלך?

00:30:26:18 00:30:17:25
במרחק מסוים מ"גן שלאמה",
יש "בנקר", אזור שיהודים גרים בו.

00:30:35:09 00:30:27:05
שם גרים דודים ודודות שלי.
שם פגשתי את בני דודים שלי.

00:30:45:20 00:30:35:11
היה מורה יהודי בשם מנגיטה אברהם
ואני מאוד רציתי ללמוד

00:30:58:23 00:30:45:23
בבית הספר שבו הוא מלמד. לבסוף
התברר שבעצם אני לומדת שם.

00:31:06:18 00:30:59:01
לפני שנדבר על בית הספר,
אשמח לדעת, איך מנקים בית?

00:31:12:24 00:31:06:20
באיזה חומר ניקוי משתמשים?

00:31:28:01 00:31:13:04
לניקוי הריצפה, יש מטאטא,
מטאטאים כל בוקר.

00:31:33:21 00:31:28:12
אבא שלי, זכרונו לברכה, היה אומר,
הידיים והריצפות מתלכלכות מהר.

00:31:41:13 00:31:33:24
לכן כל בוקר מטאטאים וגם
בכל פעם שרואים לכלוך.

00:31:50:18 00:31:41:15
בנוסף, מנקים גם את הקירות
וה"מדבים" (ספסלים, מיטות),

00:32:04:25 00:31:50:23
אני תמיד אהבתי לנקות. מרחתי
על ה"מדב" גללים של פרות,

00:32:13:12 00:32:05:04
לחידוש הציפוי, כמו בטון.
למשל אם תרצי ליצור מקום...

00:32:25:13 00:32:13:15
לכוסות שתייה וכו' משתמשים בזה.
בונים "דמדום" על הקיר באמצעות בוך.

00:32:30:11 00:32:25:16
כמו כאן, המדפים.

00:32:41:09 00:32:30:14
למשל בניתי מדפים על הקירות,
אהבתי לייצר דברים חדשים.

00:32:49:02 00:32:41:11
תמיד חיפשתי מה אני יכולה לייצר
לבית, הייתי צובעת את הקירות וכו'.

00:32:56:23 00:32:49:05
למשל קערה שהתלככה מחמאה,
במה את מנקה אותה?

00:33:04:03 00:32:56:25
במים חמים, וחומרי ניקוי שונים.
בדרך כלל משתמשים לא בקערה אלא

00:33:15:05 00:33:04:06
בכאלה שאת רואה מאחוריי.
לא צבעוני, אלא עשוי מצבע אחיד.

00:33:24:05 00:33:15:07
כלי כזה שעשוי ממהו.
- ממה?

00:33:29:18 00:33:24:09
עשוי מ"גרמטה" ו"סבז".

00:33:36:15 00:33:29:20
כשמנקים אותו במים חמים,
כל הלכלוך יורד לגמרי.

00:33:38:20 00:33:36:24
גם שמן יורד
במים חמים?

00:33:44:07 00:33:38:22
כן, יורד. בדרך כלל
לא השתמשנו בשמן.

00:33:52:17 00:33:44:10
השתמשנו בשמן טבעי
כמו שומשום ועוד סוגים.

00:34:06:03 00:33:54:23
לגבי בגדים, ביום ראשון יורדת עם
חברות או עם אבא לנהר לעשות כביסה.

00:34:09:21 00:34:06:05
מכבסת את הבגדים של ההורים,
האחרים והאחיות. הנהר מאוד מסודר.

00:34:22:14 00:34:09:24
יש מן אמבטיית להתרחצות, יש
מקומות נוחים לכבס את הבגדים.

00:34:31:12 00:34:22:18
אנחנו קונים סבונים בעיר.
כלי כביסה קיימים, בנוסף יש

00:34:34:15 00:34:31:14
"אנדוד", צמח שמשמש
בתור אבקת כביסה.

00:34:36:07 00:34:34:19
מה זה "אנדוד"?

00:34:42:11 00:34:36:10
זה עץ, היה לנו כזה בחצר שלנו,
הוא נותן פירות פעם לשנה.

00:34:43:22 00:34:42:13
גם לדודים שלי היה.

00:34:47:17 00:34:44:05
לכל משפחה היה עץ כזה?
- כן, יש לכולם.

00:34:58:10 00:34:48:11
מורידים את כל הזרעים
ושומרים. קוטפים כשצריך,

00:35:02:18 00:34:58:12
מערבבים עם מים
ומקבלים קצף בדיוק כמו סבון.

00:35:04:22 00:35:02:19

הוא מנקה מצוין.

00:35:10:24 00:35:06:11

אחרי שהגעתי לכאן, אני עושה
מאמצים שיהיה לי ריח לבגדים,

00:35:23:08 00:35:11:01

אבל שם מספיק לכבס במים וב"אנדוד",
היה נשאר ניחוח טוב לאורך שבוע.

00:35:28:01 00:35:23:10

איך את מייבשת את הבגדים
אחרי הכביסה?

00:35:36:20 00:35:28:07

שמים אותם על כל מיני דברים,
כמו על גדרות, לא חסר איפה.

00:35:41:15 00:35:36:22

אין משהו שמיועד לזה,
אבל אפשר לשים על גדרות וכו'.

00:35:47:12 00:35:41:18

אפשר גם לשים אותם
על דשא, אם יש כזה.

00:36:01:21 00:35:49:06

כשהיית ילדה, איך העברת
את היום, מאז שקמת ועד הלילה?

00:36:03:05 00:36:01:24

בילדותי?
- כן.

00:36:08:20 00:36:03:10

בילדותי...
- כלומר, מי מעיר אותך בבוקר?

00:36:13:07 00:36:08:23

מה את עושה אחרי שאת קמה
עד ארוחת צהריים?

00:36:20:12 00:36:13:09

מהצהריים עד ארוחת ערב?
- מה את עושה עד שאת הולכת לישון?

00:36:35:05 00:36:20:20

כשהורים קמים גם אני קמה,
אם אני לא קמה אמא מעירה אותי.

00:36:40:16 00:36:35:08
מעירה אותי אחרי שהתחילה את טקס
ה"בונה" ושולחת אותי להזמין

00:36:46:07 00:36:40:19
את אחים שלי ל"בונה".
האחים מגיעים ל"בונה",

00:36:53:17 00:36:46:10
וגם האחיינים. אמא שולחת אותי
בזמן הטקס להביא לה מים מהכד.

00:37:00:05 00:36:53:20
או אומרת לי לשחק עם
האחיינים, יש הרבה דברים.

00:37:02:23 00:37:00:12
זה כבר לוקח חצי יום.

00:37:04:09 00:37:02:24
מתי את אוכלת ארוחת ערב?

00:37:10:14 00:37:04:11
יחד עם הבונה. אמא מכינה יחד עם
ה"בונה" ארוחת בוקר לכל האחים.

00:37:17:23 00:37:10:16
מכינה אינג'רה, רטבים, תפוחי אדמה,
אחרי זה מזמינה את ילדיה.

00:37:31:20 00:37:18:03
גם אני מקבלת ארוחה ואוכלת.
באופן זה מתחילים את הבוקר.

00:37:38:06 00:37:31:25
בצהריים, אחרי סיום
טקס ה"בונה", זה תלוי באמא,

00:37:43:23 00:37:38:08
למשל, אם יש הכנת כלי חרס
שכבר התחילה יום קודם,

00:37:53:13 00:37:44:01
היא קוראת לי, "לאוטנש":
"תפרקי גושי אדמה בבקשה",

00:37:57:09 00:37:53:18
ואני ממלאת את בקשתה.

00:38:02:25 00:37:57:12
אם תבקש ממני לטחון גרעינים
גם אמלא את בקשתה.

00:38:08:04 00:38:03:01
אם היא לא תעסיק אותי, לא חסר לי
מה לעשות, אני יכולה ללכת לשחק

00:38:12:08 00:38:08:07
אצל השכנים, אצל דודים שלי.
לא חסר איך להעביר את הזמן.

00:38:14:08 00:38:12:17
איך למשל?

00:38:24:22 00:38:14:11
יוצאת לשחק עם חברות שלי במשחק
"סנו, מקסנו" (שני, שלישי).

00:38:26:06 00:38:24:25
מה זה "סנו מקסנו"?

00:38:34:18 00:38:26:09
חורטות משבצות מחוץ לבית,
על הריצפה, וקופצות בין המשבצות

00:38:45:19 00:38:34:20
ותוך כדי אומרות: שני, שלישי, רביעי
ועוד משחקים כמו "גבטה", ו"קלמוש".

00:38:53:19 00:38:46:19
מה זה "קלמוש"?

00:38:59:20 00:38:54:06
"קלמוש" זה משחק
עם חמש אבנים בגדלים דומים,

00:39:05:12 00:38:59:22
יושבות זו ליד זו
וזורקות את האבנים באוויר,

00:39:09:06 00:39:05:14
ומנסות להשאיר כמה שיותר
מהן על גב כף היד.

00:39:11:07 00:39:09:11
יש כללים למשחק.

00:39:12:09 00:39:11:09
מה הכללים?

00:39:23:04 00:39:12:11
למשל, אם לא נשארת אף אבן
על גב כף היד, נפסלת במשחק.

00:39:27:06 00:39:23:07
ממשיכה החברה בתור הבא.
אם נשארות אבנים על גב כף היד...

00:39:33:13 00:39:27:20
זורקת אותן באוויר ותוך כדי מרימה
את אלה שעל הריצפה וכן הלאה.

00:39:38:19 00:39:33:16
היו כל מיני משחקים
שהיינו משחקות בהם.

00:39:45:11 00:39:40:02
אחזיר אותך קצת אחורה וזו
השאלה האחרונה בנושא זה...

00:39:56:15 00:39:45:14
אמרת שאת עושה סבבים
של טקסי "בונה" עם החברות שלך,

00:39:58:06 00:39:56:18
על מה אתן מדברות
בזמן ה"בונה"?

00:40:08:02 00:39:58:11
מדברות על הרבה נושאים, האם ללכת
ללמוד ב"בנקר", איזה משחק לשחק:

00:40:11:21 00:40:08:07
האם לשחק "אנקשה אנקשה" (קפיצות
וניתורים על רגל אחת) או...

00:40:35:08 00:40:11:25
לשחק "קלמוש", או משחק הקמת משפחה
ובניית בית. או עושות סבבי הזמנות

00:40:44:13 00:40:35:11
לטקסי "בונה". מי שאמא שלה
הכינה "בונה" וסיימה,

00:40:52:07 00:40:44:15
מזמינה את החברות שלה
לסבב "בונה". היה ממש כיף.

00:40:55:18 00:40:52:19

האם בנים משתתפים
בטקסי "בונה"?

00:41:00:04 00:40:55:20
לא, לא זוכרת בנים.
אני זוכרת שהיינו הרבה בנות.

00:41:02:17 00:41:00:10
לא הייתן משחקות עם בנים?

00:41:05:12 00:41:02:21
היינו משחקות עם בנים.
- איזה משחק, למשל?

00:41:12:19 00:41:06:01
לדוגמא, "אנקשה אנקשה",
קפיצות, מחבואים וכו'.

00:41:20:04 00:41:13:06
אבל בגילי, היו יותר בנות.
עם מעט הבדלים בגיל.

00:41:27:02 00:41:20:17
ריב, האם הייתם רבים? אני
בטוחה שהיו, האם את זוכרת?

00:41:35:01 00:41:27:13
ריב... היו ריבים, מהסוג:
היא אמרה עלייך ככה וככה.

00:41:42:01 00:41:35:05
היינו כועסות זו על זו במקרה
כזה, אבל אחר כך חוזרת

00:41:47:00 00:41:42:03
לשחק. לא היינו מקללות...
לא היו הרבה קללות.

00:41:49:16 00:41:47:02
מילים מלוכלכות לא היו נאמרות,
כי גדלנו בכפר וזה לא מקובל שם.

00:41:59:07 00:41:49:19
לכל היותר מי שכועסת על מישהי אחרת,
הולכת לצד ויושבת במרחק מה מאחרים.

00:42:09:17 00:41:59:20
האם את זוכרת מקרה שאת כעסת
וישבת בצד? משהו שהכעיס אותך?

00:42:16:13 00:42:09:23
היו דברים שהכעיסו אותי אבל לא
זוכרת מה זה היה. שכחתי את זה.

00:42:28:25 00:42:16:20
יכול להיות ששיחקו בלעדיו
ואני כעסתי על כך.

00:42:41:05 00:42:29:02
אבל אחרי זמן מה הצטרפתי למשחק.
אמרתי להן, למה לא קראתן לי וזה.

00:42:44:17 00:42:41:13
איך יישבתן ריבים
או סיכסוכים?

00:42:50:18 00:42:44:20
מתרצים, אומרים שלא שמנו לב,
לא ראינו אותך ולא חשבנו שתבואי,

00:42:58:23 00:42:50:24
חשבנו שאת עוזרת
לאמא שלך וכו'.

00:43:03:12 00:42:58:25
לא מבקשות סליחה,
כי לא היו העלבות ופגיעות.

00:43:07:16 00:43:03:15
היו מכות? האם הלכת
מכות פעם?

00:43:12:07 00:43:07:21
לא, לא היו מכות
בין החברות.

00:43:15:16 00:43:12:09
איך את מעבירה את הערב
עד שאת הולכת לישון?

00:43:23:04 00:43:16:03
בערבים, אני זוכרת, היינו הולכים
כולנו לביתה של דודה שלי, יושבים

00:43:33:04 00:43:23:06
מסביב למדורה ומעבירים את הערב.
לא היו ערבים שלא הלכנו, זה היה...

00:43:42:06 00:43:33:07
כמו מועדון בשבילנו. כולנו באים,

דודה שלי הייתה אישה נחמדה מאוד.

00:43:47:06 00:43:42:08

אחרי זה, מאוחר בערב, נפרדים
בלילה טוב וחוזרים הביתה בחושך.

00:43:49:22 00:43:47:08

על מה אתם מדברים שם?

00:43:56:11 00:43:50:01

על כל דבר, אין משהו
ספציפי שאני זוכרת.

00:44:00:20 00:43:56:15

בתור ילדים מדלגים מנושא לנושא,
לכן אני לא זוכרת משהו ספציפי.

00:44:09:18 00:44:01:05

בואי נדבר על הלימודים, באיזה
גיל התחלת ללמוד בבית ספר?

00:44:24:18 00:44:10:05

התחלתי בית ספר, בערך, בגיל עשר.
כל הזמן הייתי שומעת על בית ספר

00:44:31:09 00:44:25:06

ב"בנקר" (איזור יהודי ברובו) ועל
מורה יהודי בשם מנגסטה אברהם,

00:44:42:14 00:44:31:12

ידעתי שהוא אדם מלומד. יום אחד
הלכתי לשם מבלי שאף אחד ידע.

00:44:51:16 00:44:42:16

וראיתי ילדים לומדים שם,
גם יהודים. היו הרבה ילדים.

00:44:56:13 00:44:51:20

הם יושבים על הריצפה
והמורה מלמד אותם.

00:44:59:22 00:44:56:15

הם מאוד שמחו
לראות אותי,

00:45:03:10 00:44:59:24

כי אני היחידה שהלכה
לשם מהאזור שלי.

00:45:05:06 00:45:03:12

אמרו לי לשבת איתם,
ואני ישבתי.

00:45:07:07 00:45:05:17
היית היחידה?

- כן, היחידה מהאזור שלי.

00:45:21:19 00:45:07:14
הוא לימד אותם גם קצת עברית כמו
"שלום לכם", אני זוכרת את כל זה.

00:45:28:02 00:45:22:06
לאט לאט זה התפתח יותר, המשכתי
ללמוד וגם הצטרפו עוד תלמידים.

00:45:32:02 00:45:28:16
נכון שהלכת לשם מבלי שאף אחד ראה
אותך, האם את זוכרת את הדרך חזרה?

00:45:35:25 00:45:32:04
כן, אני זוכרת, זה היה לא רחוק
מהאזור שלי, זה היה צמוד למרעה

00:45:39:16 00:45:36:05
שלנו, שם היינו אוספים גללים
של פרות לשימוש כחומר שריפה.

00:45:46:17 00:45:39:19
לכן זה לא היה מסובך להגיע לשם.
זה לא היה נורא להגיע לשם לבד.

00:45:51:06 00:45:46:24
מה ההורים אמרו על זה,
האם ביקשת מהם רשות?

00:45:56:10 00:45:52:00
כן, סיפרתי להם
שאני רוצה ללמוד.

00:45:57:24 00:45:56:12
את זוכרת את הרגע שאמרת
להם שאת רוצה ללמוד?

00:46:04:20 00:45:58:02
לא זוכרת את הרגע. אני זוכרת
את הרגע שהגעתי לבית הספר,

00:46:11:15 00:46:04:22
וראיתי את התלמידים ואת המורה
מלמד אותם. זה חקוק בזיכרון שלי.

00:46:13:11 00:46:11:17
תראי לי את התמונה?

00:46:19:20 00:46:13:14
הנה התמונה, זה המקום...
- תרימי אותה טיפה למעלה.

00:46:21:17 00:46:19:22
הנה.
- תסבירי לי.

00:46:28:21 00:46:21:19
זה בית ספר "בנקר",
זה המורה, מנגסטה אברהם.

00:46:35:03 00:46:28:25
כל אלה תלמידים מאזור "בנקר".
בין אלה בתמונה נמצאת אני.

00:46:39:06 00:46:35:07
כל אלה ביחד
התחלנו ללמוד.

00:46:43:06 00:46:39:20
איך זה נראה מבפנים?

00:46:50:11 00:46:43:18
בתוך בית הספר אין כלום. היו בו
מקומות ישיבה, מאבנים או מספסלים,

00:46:57:01 00:46:50:16
לא זוכרת בדיוק.
אני זוכרת שאנחנו יושבים

00:47:02:16 00:46:57:04
והאבא ושני הבנים שלו
מלמדים אותנו.

00:47:04:11 00:47:02:21
מה היו מלמדים אתכם?

00:47:06:17 00:47:04:12
היו מלמדים אותנו מספרים.

00:47:15:16 00:47:06:20
כלומר, האם היו להם ספרים?
על מה כתבו כשלימדו אתכם?

00:47:22:14 00:47:15:18

היה לוח על הקיר. זה כמו
שאת רואה, מבנה עשוי מפחים,

00:47:31:15 00:47:23:18
הקירות מסביב עשויים
מעצים ומקרשים.

00:47:37:11 00:47:31:19
אז היינו יושבים במבנה
והיינו לומדים.

00:47:40:15 00:47:37:16
המורה היה כותב על הלוח?

00:47:42:22 00:47:40:18
כן, כתב על הלוח. אם צריך
ללמד מספרים, כתב, 1,2

00:47:44:19 00:47:42:24
אם צריך אותיות, כתב
אותיות, א', ב',

00:47:48:17 00:47:44:21
יותר מכל אני זוכרת שכתב
את המילה "שלום".

00:47:56:22 00:47:48:20
הוא ידע קצת עברית, כי היו
מגיעים לשם מבקרים דוברי עברית.

00:47:59:11 00:47:57:07
הייתם לומדים יום שלם?

00:48:00:18 00:47:59:13
לא, לא, היינו
לומדים חצי יום.

00:48:02:18 00:48:00:21
חצי יום.
- כן.

00:48:05:05 00:48:02:24
הייתם משלמים על זה?

00:48:06:11 00:48:05:09
לא, לא משלמים.

00:48:09:03 00:48:06:17
כמה תלמידים הייתם?

00:48:14:20 00:48:09:07
מינימום 20.
כל הזמן באים והולכים.

00:48:20:07 00:48:14:23
כמה מורים היו סה"כ?

00:48:27:03 00:48:20:12
היה רק מורה אחד, וגם זה היה,
נדמה לי, בהתנדבות.

00:48:37:02 00:48:27:03
הבנים שלו למדו בעיר "דבט",
הם היו עוזרים לאביהם בהוראה.

00:48:41:08 00:48:37:05
היה להם רצון גדול להעביר לאחרים
מה שהם יודעים. ללמד את הסביבה שלהם

00:48:43:19 00:48:41:10
את הקרובים שלהם,
אחיהם, מה זה לימודים.

00:48:53:22 00:48:43:21
כך נתן לנו הזדמנות ללימודים.
לי, למשל, הוא נתן הזדמנות.

00:49:00:17 00:48:54:01
רק אחרי זה התחלתי לבקש מההורים
לקנות לי מחברות, עפרונות, עטים.

00:49:08:01 00:49:00:21
כך התחלתי לכתוב בשיעור
את מה שהוא מלמד.

00:49:12:18 00:49:08:05
למה את מתכוונת כשאת אומרת
שהוא נתן לך הזדמנות ללימודים?

00:49:16:12 00:49:12:20
כי אם לא היה בית הספר הזה,
היה לוקח לי זמן להתחיל ללמוד,

00:49:23:13 00:49:16:14
נכון שהיה לי רצון אבל עדיין
לא הייתי יודעת מה חשיבות הלימודים.

00:49:26:23 00:49:23:17
רק אחרי שהלכתי לשם הבנתי
את חשיבות הלימודים.

00:49:30:13 00:49:27:00
מה חשבת שהלימודים
נותנים, כשהיית בגיל הזה?

00:49:34:15 00:49:30:17
לדוגמא ידעתי מספרים אבל לכתוב
אותם למדתי בבית הספר.

00:49:42:10 00:49:34:18
למדתי שאפשר לכתוב על דפים.
למדתי להעתיק מהלוח

00:49:52:11 00:49:42:13
את מה שהמורה כותב. גיליתי
איך עושים את הדברים הללו.

00:49:59:11 00:49:52:12
דרך בית הספר גם מצאתי חברות
טובות. התחברתי לקרובי משפחה,

00:50:09:05 00:49:59:14
בימי לימודים, קובעות יום ושעות
ונפגשות וכך רקמנו קשרי חברות.

00:50:16:19 00:50:09:09
זה גם נתן לי ביטחון לבקר
אצל דודה שלי ולהישאר לילות.

00:50:21:01 00:50:16:21
את כל החצי יום מעבירים
בכיתה בשיעורים?

00:50:28:06 00:50:21:06
לא, היו לנו הפסקות.
יש צלצול בהפסקה.

00:50:32:11 00:50:28:13
כשהגיע זמן להפסקה,
מצלצלים, הם ידעו מה השעה,

00:50:37:18 00:50:32:15
אבל אנחנו התלמידים לא ידענו
מה זה שיעור. ויוצאים להפסקה.

00:50:39:23 00:50:38:02
מה אתם עושים בהפסקה?

00:50:44:11 00:50:39:25
משחקים. היו לנו כדורים

למשחקי "כדוריד".

00:50:50:04 00:50:44:23
אלה כדוריים שעשויים מבדים בלויים.
היינו משחקים הרבה סוגי משחקים.

00:50:58:24 00:50:50:07
היינו רצים, קופצים.
תחרויות ריצה בזוגות.

00:51:08:11 00:51:03:05
היינו משחקים "תופסת", משחק שאחד
רץ ראשון והשני עוקב אחריו

00:51:17:06 00:51:08:12
כדי להשיג אותו. היה שדה ישר
ושטוח שהיה קל לרוץ עליו.

00:51:22:02 00:51:17:10
היה חבל על הזמן!
החזרת אותי אחורה בזיכרונות.

00:51:31:09 00:51:24:13
מה לגבי אוכל ומים,
לקחתם מהבית או שקניתם שם?

00:51:38:12 00:51:31:12
כולם גרו בסביבת בית הספר,
הלכנו לבית של דודים ואכלנו.

00:51:43:01 00:51:38:14
אם אוכלים עד ששבעים פעם אחת,
זה מספיק לכל היום.

00:51:51:18 00:51:43:11
אם צמאים, היינו הולכים לנהר
הקרוב והיינו שותים שם.

00:51:56:17 00:51:51:21
במצב הקיים, היינו מאוד
שמחים ומאושרים.

00:52:02:07 00:51:56:20
אפילו ששתינו מים מהנהר ושהיו
קשיים אחרים, היינו מאושרים.

00:52:15:02 00:52:04:02
יש עוד משהו שחקוק בזיכרוןך,
כמו המילה "שלום", מתקופת בית הספר?

00:52:30:14 00:52:16:10
היופי של המקום, העובדה שהייתי חלק
מהתלמידים בכיתה והזכות לשבת איתם,

00:52:38:12 00:52:30:18
כל אלה, בשבילי, הם דברים מיוחדים.
תמיד חלמתי ללמוד בבית ספר,

00:52:44:15 00:52:38:13
בסביבה של תלמידים ותלמידות,
מבלי לחשוש מה יגידו עליי.

00:52:56:14 00:52:45:01
זו הייתה הגשמת חלום עבורי.
לא אשכח את כל זה.

00:53:01:21 00:52:56:21
האם הרוב היו
בנות או בנים?

00:53:10:11 00:53:01:24
הרוב היו בנים. כי לבנים
היה יותר רצון ללמוד,

00:53:23:11 00:53:10:14
הם לא דואגים "מה יגידו עליי
אחרים" כי בנים הם חופשיים יותר.

00:53:27:10 00:53:23:14
לכן הרוב היו בנים.

00:53:32:14 00:53:28:03
אמרת שהייתם לומדים עברית...
- כן.

00:53:36:18 00:53:32:18
האם היו עוד סימנים לכך
שזה בית ספר יהודי?

00:53:43:12 00:53:36:21
האזור כולו מיושב על ידי יהודים.
התחילו ללמוד רק ילדים יהודים,

00:54:01:07 00:53:43:15
אבל עם הזמן זה הלך והתפתח ואחרי
הרבה זמן הגיעו גם ילדים נוצרים.

00:54:03:23 00:54:01:08
קיבלו אותם בלי בעיות?
- כן, קיבלו אותם.

00:54:09:24 00:54:04:01
כי גרים איתנו, הם מקיפים
אותנו, מין סוג של מובלעת.

00:54:14:04 00:54:10:03
קיבלו אותם מרצון או
כי היו חייבים לקבל אותם?

00:54:21:01 00:54:14:08
הם שמעו כבר על בית הספר,
ראו שחבריהם היהודים לומדים,

00:54:25:13 00:54:21:10
אז אמרו לעצמם, אולי גם אנחנו
נלך ללמוד, אולי יקבלו אותנו.

00:54:28:21 00:54:25:16
לבסוף הגיעו, והתקבלו
בסבר פנים יפות.

00:54:35:18 00:54:28:23
חוץ מעברית,
למדתם גם יהדות?

00:54:52:25 00:54:36:05
לא, לא למדנו יהדות, אנחנו ידענו
מה זו יהדות, יודעים לשמור שבת,

00:55:04:24 00:54:53:05
כלומר יש לימודים
אחרים מעבר לדת.

00:55:15:01 00:55:05:01
בית הספר נפתח כדי להקנות ידע
בתחומים נוספים מלבד הדת

00:55:30:16 00:55:15:02
אנחנו לא הולכים לבתי תפילה של
נוצרים. על היהדות לומדים בבית.

00:55:32:23 00:55:30:21
זה בית ספר פרטי או ממשלתי?

00:55:40:13 00:55:33:08
בית ספר פרטי, המורה הקים אותו
אחרי הסכמת התושבים בסביבה.

00:55:46:01 00:55:40:18
השאלה היא, הוא מלמד

אבל לא מקבל שכר...

00:55:53:01 00:55:46:04

עם הזמן הוא התפרסם,
בהתחלה זה היה בהתנדבות

00:56:02:01 00:55:53:04

אבל בסוף התחילו לשלם לו וגם קיבל
עוזרים. בית הספר התחיל להשתפר.

00:56:10:01 00:56:02:10

מורים מקצועיים מבית ספר "אורט"
מ"אמבו-בר" באו ללמד אצלנו.

00:56:14:01 00:56:10:06

אחרי שעזבנו את בית הספר, אלה
שאחרינו קיבלו הזדמנות ללמוד עד

00:56:22:11 00:56:14:05

כיתה ד', ה'. כך שבסופו של דבר
המורה קיבל שכר.

00:56:29:01 00:56:22:13

עד איזו כיתה למדת שם,
כמה שנים למדת ומה היה בהמשך?

00:56:33:19 00:56:29:04

אז בית הספר לא היה מחולק לפי
כיתות, פשוט לימדו אותנו

00:56:38:09 00:56:33:22

מספרים, ולכתוב את השמות שלנו.
אחרי זה הפסיקו ללמד.

00:56:42:22 00:56:38:12

אחי, מהרי, ראה את המצב שלי,
הוא היה אז מורה, ביקש מההורים

00:56:48:21 00:56:42:24

לקחת אותי איתו כדי שאלמד
אצלו, היה לי רצון ללמוד,

00:56:52:19 00:56:48:23

על אף שהייתי קטנה.

00:56:56:02 00:56:52:22

ההורים נתנו לו
אישור לקחת אותי איתו.

00:57:04:06 00:56:56:06

מהרי היה איש מחונך ואהוב במשפחה.
- למה?

00:57:09:17 00:57:04:12

ראשית, כי הוא מכבד את ההורים.
שנית, הוא אדם מלומד.

00:57:15:21 00:57:09:20

המשפחה הייתה חשובה לו,
ההורים, האחים והאחיות.

00:57:21:07 00:57:15:24

אז הוא היה מלמד במחוז
"טיגראי", אזור "אדווה".

00:57:23:08 00:57:21:09

כמה זמן לוקח להגיע לשם?

00:57:29:07 00:57:23:12

זו נסיעה של יומיים. ביום הראשון
מגיעים עד "אקסום" וביום השני

00:57:36:02 00:57:29:09

מגיעים ל"אדווה". הייתי ילדה
קטנה ומאוד שמחתי ללכת איתו.

00:57:47:24 00:57:36:05

לא חשבתי על הגעגועים והמרחק.
אחרי שהלכתי לשם היה לי קשה כי

00:57:49:07 00:57:48:02

התגעגעתי למשפחה.

00:57:53:24 00:57:49:24

את זוכרת את הדרך לשם?
- כן.

00:58:02:00 00:57:54:01

אילו הכנות עשיתם כשעזבתם
את המשפחה? ומה את זוכרת מהדרך?

00:58:24:23 00:58:02:04

היו הכנות לדרך כמו צידה לדרך,
בגדים ונעליים. התארגנתי טוב מאוד.

00:58:40:08 00:58:25:01

ליוו אותנו בסוסים עד
העיר "דבט" ומשם בכלי תחבורה.

00:58:48:06 00:58:40:10

מה את זוכרת מהנסיעה? הרי
לא נסעת למרחק כזה בעבר.

00:58:49:07 00:58:48:10
לא נסעתי למרחקים
כה גדולים בעבר.

00:58:50:08 00:58:49:11
אז ספרי לי,
איך הייתה הנסיעה?

00:58:58:23 00:58:50:14
אני זוכרת את הרי "לימלימו"
בדרך, לא אשכח את זה.

00:59:06:16 00:58:59:03
הפיתולים של הכבישים במדרון ההר,
זה היה מפחיד, אבל גם שמח.

00:59:14:03 00:59:06:20
כל כך התלהבתי להגיע לשם.
להגיע לעיר גדולה, אדווה, עם אחי,

00:59:20:12 00:59:14:09
שאני הולכת ללמוד, כל זה משמח
אותי ואני חושבת על זה בדרך.

00:59:24:21 00:59:20:17
איך היו האנשים באוטובוס?

00:59:27:12 00:59:24:24
הם רגילים לזה, לדרך.

00:59:31:14 00:59:27:14
הם רגילים לנסיעה?
- כן, הם רגילים לנסיעה.

00:59:39:09 00:59:32:08
אני הייתי ילדה קטנה ולא שמת לב
לנסיעה המפחידה, עסוקה במחשבות,

00:59:48:05 00:59:39:11
בחלומות, לאיזה מקום יפה אני הולכת
להגיע, אולי שמעת על הרי "לימלימו",

00:59:53:13 00:59:48:07
אלה הרים גדולים, הכבישים
מפותלים מאוד עם עליות ומורדות.

00:59:56:06 00:59:53:19

לעיתים אני חוששת
שהאוטובוס ייפול לתהום,

01:00:07:24 00:59:56:14
רוב הזמן אני מאושרת מהנסיעה.
בערב היום הראשון לנסיעה הגענו,

01:00:20:17 01:00:08:02
נדמה לי ל"אקסום" או ל"שיירה".
שם שכרנו מלון. ישנו שם לילה.

01:00:24:23 01:00:20:20
איך היה בבית המלון, האוכל וכו'?
זו פעם ראשונה שלך בבית מלון.

01:00:28:05 01:00:25:01
כן. אני זוכרת את המלון,
אבל לגבי האוכל לא זוכרת כלום.

01:00:37:14 01:00:28:08
כל שאני זוכרת הוא שהלכתי להתקלח,
החלפתי לבגדי לילה והלכתי לישון.

01:00:43:15 01:00:38:02
למחרת בבוקר שתינו תה ואכלנו לחם
אתיופי (בני), היה לזה ערך גדול

01:00:53:18 01:00:43:17
באתיופיה, זה היה אירוע גדול עבורי.
ואז המשכנו את הדרך והגענו לאדווה

01:00:57:12 01:00:53:23
האנשים ב"אקסום"
או ב"שיירה" היו שונים?

01:00:59:21 01:00:57:17
כן, בטח.
- מה ההבדל, במה הם שונים?

01:01:14:01 01:00:59:24
ה"הטיגרים" שונים מבחינה תרבותית,
מתלבשים אחרת, מדברים בשפה שונה.

01:01:22:07 01:01:14:05
לראות את כל זה גרם לי להשתחרר.
הרגשתי התחדשות מסוימת,

01:01:28:03 01:01:22:09
הייתי מאוד שמחה. לא נראיתי כמו
מי שנפרדה מהוריה לראשונה בחייה.

01:01:34:17 01:01:28:06
עד היום אני זוכרת את "שיירה",
את האנשים שלבושים שונה,

01:01:40:18 01:01:34:24
מדברים ב"טיגריט", תרבות חדשה,
הייתי מאוד שמחה.

01:01:47:20 01:01:41:14
אחרי זה המשכנו ל"אדווה",
הגענו לדירה שלו.

01:01:54:00 01:01:48:05
הייתה לו עוזרת בבית, הוא לא היה
נשוי, אז אחרי שהגעתי לשם התחלתי

01:01:56:18 01:01:54:04
להרגיש פחד וחרדות.
- ברגע שהגעתי?

01:02:03:13 01:01:56:22
למחרת בבוקר. התחלתי לשאול איפה
אני, כאילו רק עכשיו אני יודעת

01:02:07:25 01:02:03:16
שנפרדתי מהורי. התחלתי
להבין את גודל המעשה.

01:02:12:19 01:02:08:01
רגע, אל תדלגי לנושא אחר,
סיפרת למישהו איך הרגשת?

01:02:18:15 01:02:12:21
לא, לא סיפרתי לאף אחד,
ניסיתי להתמודד עם זה לבד.

01:02:25:17 01:02:18:18
לא רציתי להעמיס על אחי. התקרבותי
אל העוזרת כאילו היא הכל בשבילי,

01:02:35:04 01:02:25:24
כמו אמא, אחות, היא הפכה להיות
חברה שלי. קרובה יותר מאשר אחי.

01:02:40:13 01:02:35:17
היא יודעת אמהרית?
- כן, יודעת קצת.

01:02:44:22 01:02:40:16

היו הרבה שיודעים
גם טיגרית וגם אמהרית.

01:02:51:12 01:02:44:24
בהמשך נרשמתי לבית ספר.
- רגע, כמה ימים אחרי שהגעת?

01:02:56:05 01:02:51:24
שבוע לאחר מכן,
אם אינני טועה.

01:03:01:05 01:02:56:08
מה עשית במהלך השבוע הראשון?

01:03:08:03 01:03:01:17
היו לי חרדות ופחדים, ומצד שני
גם חשבת על בית הספר,

01:03:18:03 01:03:08:05
יושבת ולומדת. כמו שהיה ב"בנקר",
להגיע לבית ספר, לשבת וללמוד,

01:03:28:18 01:03:18:18
לארגן לי את כל הציוד, תיק, קלמר,
מחברות, כלי כתיבה, בגדים ונעליים,

01:03:32:20 01:03:28:21
הכל היה חדש. כרגע אני עסוקה
בדברים החדשים שקנה לי.

01:03:36:07 01:03:33:20
בת כמה היית? התמונה שאני
רואה כאן היא מאותה תקופה?

01:03:38:08 01:03:36:09
כן, זו תמונה מאותה תקופה.
- תראי לי אותה.

01:03:53:21 01:03:38:12
הנה התמונה. רואים? זה מהרי
וזו אני, כשהייתי ילדה קטנה.

01:03:56:08 01:03:53:23
בת כמה את כאן, בתמונה?

01:04:03:25 01:03:56:10
לא זוכרת, בערך בת עשר.
זה בבית ספר, אז הייתי בכיתה ב'.

01:04:09:11 01:04:04:02

את רואה, באתיופיה לא משנה
הגיל, אחרי שאת מתלבשת,

01:04:16:19 01:04:09:14
את שמה מטפחת על הראש.
כך התלבשתי וצילמנו את התמונה.

01:04:26:11 01:04:16:24
אחרי זה נכנסתי לכיתה ועשה
לי היכרות עם התלמידים.

01:04:30:08 01:04:26:21
רגע, מה עשית בשבוע עד שהתחלת
ללמוד, איך העברת את הימים?

01:04:34:14 01:04:30:14
הייתי בהכנות והתארגנויות,
אחי גם לקח אותי לטייל.

01:04:41:20 01:04:34:17
הראה לי את העיר,
את סביבת בית הספר.

01:04:47:17 01:04:41:23
מה הרגשת כשראית את העיר,
הרי את גדלת בכפר?

01:04:51:17 01:04:48:05
שאלתי היא, איזה דברים
חדשים ראית שם לראשונה?

01:04:56:06 01:04:51:20
בתי צילום, ראיתי כאלה
ב"דבט", זה היה שונה.

01:04:57:08 01:04:56:09
במה זה שונה?

01:05:11:02 01:04:57:10
ב"דבט" מציצים לתוך בית הצילומים
מבחוץ, אבל כאן אפשר להיכנס פנימה,

01:05:14:15 01:05:11:06
אפילו נותנים לך לשבת
ושואלים איך את מצטלמת.

01:05:26:21 01:05:14:18
כל זה היה שונה. אחרי זה
לקח אותי למסעדות.

01:05:29:01 01:05:26:24
איזה הבדל ראית במסעדות?

01:05:40:02 01:05:29:04
האינג'רה שלהם שונה מזו של אמא שלי.
- במה היא הייתה שונה?

01:05:54:03 01:05:40:06
שלהם דקה יותר, הרטבים שלהם,
יש בהם יותר תבלינים, יש סלט.

01:06:00:03 01:05:54:05
זה שונה כי גדלתי
בכפר וכאן אני בעיר.

01:06:10:01 01:06:00:06
הלחם שלהם שונה, קוראים לו
"אמבשה", הוא טעים מאוד.

01:06:12:15 01:06:10:04
אני חיה את כל הדברים
האלה כאן.

01:06:19:22 01:06:12:19
אהבת את הדברים החדשים האלה?
- כן, אהבתי. היה טעים.

01:06:34:20 01:06:19:24
היו גם פירות מכל הסוגים, טעמתי
הכול, אני מטבעי סקרנית מאוד.

01:06:49:05 01:06:34:22
לכן רציתי לטעום הכל.
לא נגעלתי לנסות דברים חדשים.

01:06:53:08 01:06:49:07
איך הבתים עשויים שם?
האם זה כמו בתים בכפרים?

01:06:56:07 01:06:53:10
איפה? ב"אדווה"?
- כן.

01:07:01:10 01:06:56:10
מה פתאום, זו עיר גדולה.
אלה בתים בסגנון עירוני.

01:07:06:22 01:07:01:14
מה את זוכרת על הבתים?
- בנייני קומות, אם אינני טועה.

01:07:11:15 01:07:06:24
אבל אני זוכרת הרבה וילות,
ובתים מגודרים.

01:07:18:07 01:07:11:18
יש שער כניסה בגדר, צריך לדפוק
על השער כשאתה מגיע למתחם.

01:07:20:13 01:07:18:09
"אדווה" הייתה עיר מפותחת.

01:07:28:22 01:07:21:04
כשראית את כל הדברים החדשים,
לא אמרת, למה לנו אין כזה באזור?

01:07:38:07 01:07:29:00
לא אמרתי, אמרתי לעצמי, אחי הגיע
לזה כי הוא למד, חשוב ללמוד,

01:07:47:12 01:07:38:09
זה מה שחשבתי לעצמי.
חוץ מזה גדלתי טוב מאוד,

01:08:08:12 01:07:47:14
לא היה חסר לי דבר. זה היה
שונה כי זו הייתה עיר וזה הכול.

01:08:14:23 01:08:08:16
התחלת את הלימודים בבית
הספר החדש ומה היה?

01:08:21:06 01:08:15:03
הגעתי, התחלתי את הלימודים...
- מה את זוכרת מבית הספר?

01:08:27:18 01:08:21:09
זה היה בית ספר יפה, היו
הרבה עצים בסביבה, נהרות,

01:08:35:23 01:08:27:21
והרבה ירוק מסביב, פרחים.
המורים גרים בסביבה.

01:08:43:12 01:08:35:25
התלמידים בכיתה היו בני גילי.
אחי הכין אותי בדיוק כמוהם,

01:08:48:01 01:08:43:15
שלא אראה שונה.

- למה את מתכוונת, "כמוהם"?

01:09:02:00 01:08:48:03

מבחינת הלבוש וכל דבר אחר.
שלא אראה כמו מישהי ממקום מרוחק.

01:09:17:10 01:09:02:03

כשהלכתי לבית הספר הרגשתי נפלא,
העצים, הפרחים והסביבה הירוקה.

01:09:22:23 01:09:17:12

בבית הספר, לומדים ב"טיגרית"?

01:09:30:22 01:09:23:01

לא, היו שם הרבה שפות נוספות.
אמהרית, טיגרית, אנגלית.

01:09:39:02 01:09:31:00

זה בית ספר רגיל, לכל הקבוצות.
זה בית ספר יסודי רגיל.

01:09:43:04 01:09:39:19

למדתם באמהרית?

-כן, למדנו באמהרית.

01:09:52:17 01:09:43:07

בכיתות הכל באמהרית,
מדברים טיגרית מחוץ בית הספר.

01:09:57:06 01:09:52:21

שואלים שאלות באמהרית, כשחברים
שלך מדברים איתך זה באמהרית.

01:10:13:14 01:09:57:13

מדברים אמהרית ספרותית ברמה גבוהה.
כנראה לאחי הייתה חברה,

01:10:21:00 01:10:13:19

אחותה של חברה שלו הייתה לוקחת אותי
לסיבוב לעשות לי היכרות עם הסביבה.

01:10:28:09 01:10:21:09

הייתה מלווה אותי הביתה, לפעמים
גם הייתה לוקחת אותי לבית שלהם.

01:10:31:18 01:10:28:23

הם גרו בקרוב לבית הספר.
גם הייתה לי מורה,

01:10:36:01 01:10:31:21

אם זיכרוני אינו בוגד בי,
שמה היה הדס, לא אשכח אותה לעולם.

01:10:39:08 01:10:36:04
היא הייתה כמו אחותי,
היא אהבה אותי מאוד.

01:10:44:03 01:10:39:11
תמיד אחרי יום לימודים, לקחה אותי
לביתה, אחרי שקיבלה אישור מאחי.

01:10:51:02 01:10:44:11
הייתה דואגת לי,
שלא אתגעגע.

01:10:55:13 01:10:51:16
איך התמודדת עם הגעגועים?

01:11:09:10 01:10:55:16
אחרי שכבר התחלתי ללמוד,
הכרתי חברים בבית הספר,

01:11:17:05 01:11:09:11
ראיתי את המורים, התחלתי
לחשוב מה השארתי מאחור,

01:11:23:22 01:11:17:07
אז עלו בי זיכרונות והתחלתי להתגעגע.
הפרעתי מאוד לאחי, לא הפסקתי לבכות.

01:11:32:03 01:11:23:24
אני עומדת שעות בכניסה לבית,
גרמתי לאחי לדאוג ולחשוש.

01:11:39:22 01:11:32:07
תספרי לי מה עשית.
- רציתי לברוח משם, כשאחי לא

01:11:44:12 01:11:40:02
נמצא, הייתי מפריע לעוזרת שלו,
הייתי אומר שאני הולכת הביתה,

01:11:53:03 01:11:44:15
שואלת איפה עולים לאוטובוס וכו'.
הייתי יושבת ליד הדלת ובוכה.

01:11:59:13 01:11:53:11
אחי היה מנסה להרגיע אותי.
אחרי זה אחים אחרים באו לבקר.

01:12:03:12 01:11:59:19
אחרי כמה זמן הבנת
שעזבת את ההורים?

01:12:09:17 01:12:03:16
אחרי חודש, אולי חודשיים.
אחרי זה לא הצלחתי להתמודד

01:12:16:16 01:12:09:20
עם הגעגועים. כשאני מתגעגעת,
אני עדיין מבינה את הסיטואציה,

01:12:21:06 01:12:16:19
אני יודעת שבאתי ללמוד,

01:12:22:08 01:12:21:07
שאני לא יכולה
לחזור הביתה לבד,

01:12:25:21 01:12:22:09
אני יודעת שאחזור הביתה
רק בחופש הגדול, ביוני,

01:12:32:05 01:12:26:06
זה חופש למשך חודשיים.
אני מחכה שיגיע החופש.

01:12:35:11 01:12:32:07
איך עוברים לך הלילות?

01:12:43:15 01:12:35:13
עד שאני נרדמת, הייתי חושבת
על זה, מתי זה ייגמר כבר.

01:12:46:20 01:12:43:19
למה התגעגעת הכי הרבה?

01:12:54:23 01:12:46:24
להורים שלי. התגעגעתי להורים שלי.
לימים שהייתי יוצאת אל החברות שלי,

01:12:59:07 01:12:55:07
לבית של דודים ודודות שלי, לימים
שהייתי הולכת לבית של אחים שלי,

01:13:09:04 01:12:59:09
לאחיינים שלי.
געגועים זה לא דבר קל.

01:13:26:00 01:13:10:25

אחרי זה באו קרובים שלי לביקור.
הנה התמונה, זה אחי אדרג'או רובל,

01:13:32:20 01:13:26:03

וכאן מלקו בלאי, דוד שלי.
זה אחי, מהרי, וזאת אני.

01:13:38:08 01:13:33:05

זה הקל עליי.
- מה הרגשת כשהגיעו לבקר אתכם?

01:13:41:23 01:13:38:11

הרגשתי כאילו זה חלום.
לא האמנתי שזה אמיתי.

01:13:44:24 01:13:41:24

איפה היית בדיוק
כשהם באו?

01:13:49:18 01:13:45:01

אני חושבת שהייתי בבית, ישבתי.
זה היה נראה לי כמו חלום,

01:13:56:01 01:13:49:21

גם אחרי שזה עבר, אבל כשראיתי
את התמונה, האמנתי שזה אמיתי.

01:14:11:02 01:13:56:04

הייתי איתם מספר ימים,
נהנינו ביחד, טיילנו, הצטלמנו.

01:14:12:18 01:14:11:06

לא ניסית לחזור איתם?

01:14:16:10 01:14:12:20

רציתי, התעקשתי לחזור איתם,
אמרתי שאני מתגעגעת מאוד

01:14:28:12 01:14:16:13

ורוצה לחזור הביתה. אחי אמר,
אלמז, את לא חוזרת עכשיו,

01:14:32:16 01:14:28:14

תחזרי בחופש הגדול, הסביר
למה אני צריכה להישאר.

01:14:45:06 01:14:32:19

באתי ללמוד, זה גם מקום יפה.
הייתי בדילמה עם עצמי.

01:14:49:00 01:14:45:10
למה לא ברחת וחזרת איתם?

01:14:54:23 01:14:49:06
יכול להיות שברחתי, לא ממש זוכרת.
אני זוכרת שמאוד הפרעתי לאחי.

01:14:59:12 01:14:55:01
לא ניסית לברוח?
- יכול להיות שניסיתי.

01:15:04:20 01:14:59:14
נראה לי שברחתי
לו פעם אחת.

01:15:07:08 01:15:05:08
מה את זוכרת מזה?

01:15:16:12 01:15:07:17
נדמה לי שהוא מצא אותי איפשהו
ליד בית הספר. לא זוכרת בדיוק.

01:15:24:08 01:15:16:16
הייתי נעלמת לו
למשך לילות.

01:15:26:11 01:15:24:10
איפה ישנת בלילה?

01:15:39:11 01:15:26:13
הייתי הולכת לישון אצל החברים שלו.
כך עבר הזמן והגיע החופש הגדול.

01:15:48:00 01:15:39:14
אני בטוחה שהזמן לא עבר לך מהר.
- לא, לא עבר לי מהר.

01:15:53:24 01:15:48:07
זה היה מאוד מלחיץ,
למרות שעם הזמן התרגלתי קצת.

01:15:59:02 01:15:54:01
חברים שלו ידעו שאחי
הביא אותי לשם כדי שאלמד,

01:16:05:04 01:15:59:05
לכן היו לוקחים אותי אליהם
כדי שהזמן יעבור לי מהר.

01:16:12:10 01:16:05:10

סוף סוף חופש גדול
וחזרתי הביתה.

01:16:18:01 01:16:12:19
אני זוכרת שהעלה אותי
לכלי תחבורה ושלח אותי לבד.

01:16:20:16 01:16:18:09
איך הייתה לך הנסיעה?

01:16:27:13 01:16:20:21
הוא הזמין לי מלון
ב"שיירה", לנתי ב"שיירה".

01:16:34:01 01:16:27:22
לא פחדת לישון לבד ב"שיירה"?
- לא, לא פחדתי.

01:16:37:23 01:16:34:03
אז באתיפיה לא היה מפחיד.

01:16:43:14 01:16:38:03
למחרת קמתי ועליתי לאוטובוס...
- מי העיר אותך למחרת בבוקר?

01:16:52:03 01:16:43:19
כאלה שעולים איתי לאוטובוס
בבוקר, הם העירו אותי.

01:16:55:07 01:16:52:09
בלילה לא פחדת לישון
במקום שאת לא מכירה?

01:16:59:15 01:16:55:09
פחדתי, אפילו בבוקר התבלבלתי
איפה נמצא האוטובוס.

01:17:02:09 01:16:59:18
אנשים שהיו איתי באוטובוס
יום קודם נראים לי שונים היום.

01:17:04:22 01:17:02:12
בבוקר הייתי מבוהלת ומוטרדת.

01:17:06:18 01:17:05:01
איך עבר לך הלילה?

01:17:11:20 01:17:06:20
בלילה, אם נוח, את נרדמת
וכך עובר לך הלילה.

01:17:16:23 01:17:11:23
אבל בבוקר התחלתי להיות מוטרדת,
לא יכולתי לאכול ארוחת בוקר.

01:17:21:07 01:17:17:02
אולי האוטובוס נסע בלעדיי, לא
מצליחה לזהות את האנשים שהיו איתי.

01:17:24:08 01:17:21:11
אותם אנשים שאחי ביקש מהם
לעזור לי, אני לא מזהה אותם.

01:17:27:14 01:17:24:10
דאגתי מאוד. הם זיהו אותי
ואמרו לי, בואי, את באה איתנו.

01:17:29:24 01:17:27:17
אמרו לי מתי
האוטובוס יוצא,

01:17:32:08 01:17:30:01
לא זיהית אותם?

01:17:35:10 01:17:32:09
כן, לא זיהיתי אותם,
אבל הם זיהו אותי.

01:17:40:22 01:17:35:12
היו הרבה אנשים, התלבטתי אם לשאול
אנשים, אם הם בין הנוסעים באוטובוס.

01:17:46:04 01:17:40:24
אחי ביקש שיעזרו לי,
גם מהנוסעים וגם מבעלת המלון.

01:17:51:08 01:17:46:07
אלה שהיו איתי השגיחו עליי
אבל אני חשבתי שאני לבד.

01:17:57:03 01:17:51:19
בסוף עליתי לאוטובוס יחד
עם הנוסעים והגעתי ל"דבט".

01:18:01:20 01:17:57:09
שם אחים שלי חיכו לי.

01:18:04:10 01:18:02:04
הם ידעו שאת חוזרת הביתה?
- כן, הם ידעו.

01:18:07:04 01:18:04:12
איך הם ידעו?
- לא זוכרת איך.

01:18:13:20 01:18:07:06
ייתכן שאחי שלח להם מכתב.
מכתבים מגיעים מהר.

01:18:16:16 01:18:13:22
כשירדת מהאוטובוס,
חיכו לך כבר בתחנה?

01:18:18:25 01:18:16:18
כן, חיכו לי
בתחנת אוטובוס.

01:18:20:23 01:18:19:02
מה את זוכרת מהמפגש?
התרגשת?

01:18:24:10 01:18:21:00
אין לי מילים לתאר
את ההתרגשות, מאוד שמחתי.

01:18:27:07 01:18:24:12
כבר השתנית,
מדברת שונה.

01:18:30:16 01:18:27:12
אני זוכרת את הבן דוד שלי,
בנו של מלקו בלאי, שאמר,

01:18:34:17 01:18:30:18
אם כבר מדברים,
מדברים כמו אלמז.

01:18:41:17 01:18:34:20
הייתי מדברת אמהרית עם תוספת של
טיגרית, הייתי מדברת יפה ושונה.

01:18:52:20 01:18:41:20
כי כבר למדתי לדבר טיגרית.
כך בעצם חזרתי הביתה להורים שלי.

01:18:59:10 01:18:52:23
מה הרגשת כשראית את ההורים
שכה התגעגעת אליהם?

01:19:03:24 01:18:59:13

לא הפסקתי לבכות, התנהגתי כמו
תינוקת. ישבתי בחיקה של אמי,

01:19:11:04 01:19:04:05
למען האמת התנהגתי כך לצד כולם.
פשוט הפכתי להיות תינוקת.

01:19:17:01 01:19:11:20
בכיתי מאוד, אמי ואבי,
זכרם לברכה, מאוד אהבו אותי.

01:19:21:11 01:19:17:05
הכינו "בונה", כל הסביבה באה
לראות אותי, היה כמו מסיבה.

01:19:24:14 01:19:21:14
כל החברות שלי באו
לראות אותי. היה שמח מאוד.

01:19:35:16 01:19:24:20
כך בעצם התקבלתי בבית. לאט לאט
התחברתי שוב לסביבה ולחברות.

01:19:43:08 01:19:35:18
לבסוף נגמר החופש הגדול.

01:19:51:02 01:19:43:13
אמרתי שאני רוצה ללמוד
ב"דבט" והתחלתי ללמוד שם.

01:19:57:05 01:19:51:10
שאלה אחת, נכון שכשחזרת לכפר היית
שונה בגלל הבגדים חדשים, הנעליים,

01:20:03:00 01:19:57:07
היית שונה בהכל. מה את זוכרת
שאמרו החברות והחברים שלך?

01:20:14:08 01:20:03:10
לגבי הלבוש תמיד התלבשתי אחרת,
אמרו לי שהשתניתי בדיבור.

01:20:21:03 01:20:14:13
את יודעת, כילדה קטנה
את קולטת מהר יותר.

01:20:25:10 01:20:21:07
למדתי מהר לדבר אמהרית
שונה ולמדתי גם טיגרית.

01:20:35:02 01:20:25:13
היו אומרות זו לזו,
בואי תשמעי איך אלמז מדברת.

01:20:41:17 01:20:38:05
אוקיי, מה היה בהמשך?

01:20:54:24 01:20:41:22
בהמשך נגמרו החודשיים של החופש.
אחי, מהרי, סידר לי לימודים ב"דבט",

01:21:03:16 01:20:55:02
בפנימייה, התחלתי ללמוד
ב"דבט" בכיתה ג'.

01:21:09:06 01:21:04:01
הייתי אקסטרנית.
כל יום הלוך ושוב הביתה.

01:21:17:16 01:21:09:18
למדתי במשך שנתיים, כיתה ג' ו-ד'.
הלכתי עם חברות מבוגרות ממני

01:21:28:12 01:21:17:20
ובני דודות שלי. כל בוקר
יוצאת איתם וחוזרת איתם בערב.

01:21:40:14 01:21:29:17
אחרי חודשיים של חופש, התחלתי
לימודים בכיתה ג' ו-ד' ב"דבט",

01:21:44:13 01:21:40:16
ואז הלימודים הלוך ושוב
מ"דבט" לא היו קלים.

01:21:48:23 01:21:44:20
למה זה היה לא קל?
הסבירי לי בבקשה.

01:21:56:11 01:21:49:03
כי כדי להגיע ל"דבט", צריך לעבור
דרך הרבה כפרים, כפרים נוצרים,

01:22:03:07 01:21:56:13
והרבה גברים, לכן זה מפחיד
לבחורה ללכת את כל הדרך הזו.

01:22:08:09 01:22:03:08
היה מפחיד. אני הייתי
הולכת עם בן דודה שלי.

01:22:15:25 01:22:08:11
וגם חוזרת הביתה איתו.
הוא היה שומר הראש שלי.

01:22:30:00 01:22:16:12
המשפחה שלי הייתה מודעת לסיטואציה.
לכן אחי דיבר עם מורה, קרוב משפחה

01:22:41:14 01:22:30:06
שלימד ב"דבט" וסידרו לי
ללמוד בפנימייה כפנימיסטית.

01:22:46:05 01:22:41:19
למדתי כפנימיסטית
בכיתה ה' ו-ו'.

01:22:53:04 01:22:46:12
רגע, את זוכרת בדרך ל"דבט"
גברים שהיו מטרידים?

01:22:59:25 01:22:53:15
היו, אבל לא הרבה מקרים כאלה.
היינו עוברים בסתר, בדרך כלל,

01:23:07:04 01:23:00:08
מפחדות מהם מעצם היותנו בנות.
חושדות שיבואו ויבריחו אותנו,

01:23:14:16 01:23:07:06
זו גם תקופת אביב ויש
הרבה עשבים וזה מפחיד.

01:23:19:19 01:23:14:20
פחדתן תיאנסו, נכון?
-כן! שיטרידו אותנו.

01:23:21:13 01:23:19:23
היו בנות שנאנסו?

01:23:25:01 01:23:21:16
לא, לא היה מקרה אונס.
אבל פעם אחת נקלנו לסיטואציה כזו

01:23:33:06 01:23:25:08
כשחזרנו מבית הספר בקבוצות,
אחי היה איתנו אבל הלך לפנינו,

01:23:40:13 01:23:33:08
אנחנו הולכות מאחוריו

במרחק מה ממנו, מדברות וזה,

01:23:45:11 01:23:40:20
מסתבר שגברים שהיו בצד הדרך
וניכשו עשבים שמו לב אלינו,

01:23:50:13 01:23:45:14
אז ראינו אותם רצים מהר
כדי לעקוף אותנו ולתפוס אותנו,

01:23:54:01 01:23:50:21
אז רצנו וברחנו מהם.

01:24:01:12 01:23:54:21
יש מקרים כאלה, אנחנו
הולכים בזהירות.

01:24:06:02 01:24:02:08
אתן כל הזמן חוששות...
- כן, כל הזמן חוששות וחושדות.

01:24:10:13 01:24:06:07
אף פעם לא הלכתי לבד לבית הספר.
אם אין מישהו ללכת איתו,

01:24:16:07 01:24:10:20
אני הולכת ל"בנקר" ומשם מצטרפת
לתלמידים אחרים ובחזרה הביתה,

01:24:24:00 01:24:16:21
אני בא איתם עד ל"בנקר" ומשם
מקבלת ליווי מקרובי משפחה עד לבית.

01:24:34:02 01:24:25:00
ללכת לבד היה מאוד מסוכן.
כך למדתי...

01:24:39:14 01:24:34:07
רגע, דרך אגב, אתן מפחדות
כי זה קורה במציאות.

01:24:45:08 01:24:40:19
מה עושים במקרה
שמישהי נאנסת?

01:24:50:00 01:24:45:13
יש באזור את וועד החקלאים
בכל כפר, הולכים לשם

01:24:53:22 01:24:50:05

ומעדכנים את הוועד על המקרה,
באים זקני הכפר, משפחת האנס,

01:24:55:03 01:24:53:24
ובודקים את המקרה.

01:25:00:16 01:24:55:04
כל הזמן את מלווה ע"י אנשים או
שמבקשת מלווה וזו עבודה בפני עצמה,

01:25:12:19 01:25:00:18
כן, נכון. לכן הוחלט שאלמד
בפנימייה, אפילו שאני יהודיה,

01:25:20:19 01:25:12:23
וכך למדתי בפנימייה
בכיתה ה' ו-ו', במשך שנתיים.

01:25:29:21 01:25:21:05
בפנימייה את בעצם רחוקה
מהמשפחה, איך התמודדת עם זה?

01:25:32:06 01:25:29:24
לא הייתה לי בעיה עם זה
כי היו איתי החברות שלי.

01:25:37:16 01:25:32:08
וחוץ מזה "דבט" לא רחוק
ויש קרובי משפחה באזור בית הספר,

01:25:45:09 01:25:37:21
פוגשת אותם בעיר,
כבר התרגלתי לזה,

01:25:51:21 01:25:45:13
וגם אני כבר מתבגרת.
בפנימייה יש לי חברות בנות גילי,

01:25:56:12 01:25:52:02
אנחנו ישנות באותו חדר.
כך עברו שנתיים בפנימייה.

01:26:08:01 01:25:57:03
בכיתה ז', העבירו אותנו ל"גונדר"
לפנימיית "הוואריאו פאולוס".

01:26:14:04 01:26:08:04
זו פנימייה ענקית. היו המון
תלמידים מאזורים שונים.

01:26:21:11 01:26:14:10
מהרי לימד אז ב"גונדר"
בבית ספר ליד הפנימייה.

01:26:29:03 01:26:21:15
אז אני למדתי בבית ספר
"פסילדס", דרך הפנימייה.

01:26:35:18 01:26:29:22
עם הזמן הפנימייה התחילה לדעוך,
התחילה להוציא תלמידים ממנה.

01:26:46:06 01:26:36:00
הם ידעו שיש לי מישהו שיכול לעזור
לי, ידעו שאח שלי מלמד קרוב לשם.

01:26:52:23 01:26:46:16
אמרו שמשאירים רק את אלה
שאין להם גב ואותי הוציאו,

01:27:01:15 01:26:53:01
כי יש את אחי שיכול לעזור לי.
עברתי לגור עם מהרי, אחי.

01:27:12:06 01:27:01:24
אחרי שסיימתי כיתה ז', רציתי
לחזור הביתה וללמוד משם.

01:27:14:09 01:27:12:09
מה הייתה הסיבה שלך לכך?

01:27:17:11 01:27:14:19
לא יודעת, את יודעת מה,
פשוט לא רציתי להשאר שם.

01:27:21:08 01:27:17:15
אמרתי שאני רוצה לגור עם ההורים
וללמוד. גם אבא שלי תמך בהחלטה,

01:27:40:11 01:27:21:11
אמר שהוא ישכור לי דירה ב"דבט",
יארגנו לי אוכל ואלמד קרוב אליהם.

01:27:48:02 01:27:41:04
כך חזרתי בחופש הגדול,
אחרי סוף כיתה ז'.

01:27:49:24 01:27:48:05
כשהתחילה שנת הלימודים,
התחלתי כיתה ח' ב"דבט",

01:27:55:10 01:27:50:02
שכרתי דירה אצל אישה מבוגרת,
גרתי איתה, נתנה לי "מדב" ללינה,

01:27:57:12 01:27:55:15
המשפחה שלי הייתה מספקת לי אוכל,
קרשי עץ כחומר בעירה להכנת תה

01:28:11:20 01:27:57:15
היו מביאים לי הכול כי הייתי קרוב
אליהם, בסך הכול שעתיים הליכה.

01:28:23:12 01:28:12:04
כך למדתי בכיתה ח' והמשכתי
לכיתה ט' שנה לאחר מכן.

01:28:32:12 01:28:23:16
יצאתי מביתה של האישה המבוגרת
ושכרתי עם חברות שלי בקרבת מקום.

01:28:38:19 01:28:32:14
אפילו כשגרנו בשכירות היו לנו
בעיות, כשגרים לבד יש הרבה בעיות.

01:28:41:00 01:28:38:21
אילו בעיות למשל?

01:28:47:08 01:28:41:04
כי עדיין, אפילו כששכרנו דירה
וגרנו ביחד, היינו מפחדות.

01:29:00:10 01:28:47:14
היו שם שוטרים וגם הייתה יחידת
סיור בעיר שהייתה מסיירת בעיר.

01:29:13:10 01:29:01:04
כל שישי הייתי חוזרת הביתה,
להורי. בשבת ובראשון אין בית ספר.

01:29:20:23 01:29:13:12
ביום ראשון אני הולכת לכבס בגדים.
מכבסת ומכינה את המדים לבית הספר.

01:29:31:04 01:29:21:07
זה מחזיק לשבוע, גם מתקלחות
ביום ראשון עד יום ראשון הבא.

01:29:39:10 01:29:31:07
את האוכל לשבוע, מכינות לי אחיות

שלי. עצי בעירה, מכינים לי האחים.

01:29:43:13 01:29:39:13

אמרת שגם בשכירות
הייתן מפחדות, נכון?

01:29:46:23 01:29:43:16

ספרי לי על זה, אולי
אם יש לך סיפור ספציפי.

01:29:54:22 01:29:47:01

אם את לא זהירה מספיק,
את יודעת, בעיר יש שיכורים,

01:30:00:22 01:29:55:01

יכולים לדפוק בדלת ולהיכנס אלייך.
היינו רואות מקרים כאלה,

01:30:06:13 01:30:01:07

לכן פחדנו שזה יקרה אצלנו
וזו הסיבה שעברתי לגור עם האישה.

01:30:10:17 01:30:06:20

ספרי לי על מקרה
אחד כזה שראית.

01:30:24:02 01:30:10:23

כשגרתי בשכירות עם אחת החברות,
בזמן שהיינו שותות "בונה",

01:30:35:25 01:30:24:04

נכנס אלינו מישהו והתחיל לדבר,
צעקנו עליו, למה אתה נכנס

01:30:42:02 01:30:36:09

לבית של אנשים שאתה לא מכיר.
איימנו עליו שנזמין משטרה,

01:30:45:07 01:30:42:04

בסוף הזמנו משטרה...
- איך הוצאתם אותו מהבית?

01:30:56:04 01:30:45:08

הבית היה פתוח, גרנו בסמוך לכביש,
המשטרה הגיעה, כנראה היו בסביבה.

01:31:04:02 01:30:56:07

המשטרה לקחה את האיש לחקירות.
אלו המקרים שהיו קורים שם.

01:31:11:13 01:31:04:06
כל זה מפחיד לאישה.
- מאוד, מאוד מפחיד.

01:31:14:18 01:31:11:16
איך התמודדת עם כל זה?

01:31:27:20 01:31:14:21
לא יודעת, היה לנו רצון להתמודד
עם זה וללמוד. זו מציאות החיים!

01:31:36:11 01:31:27:24
המון בחורות באות מכל האזור וגרות
בשכירות. זה לא מקרה שקורה רק לך.

01:31:41:17 01:31:36:15
כולן מתמודדות עם זה.
חוץ מזה, זה לא קורה כל יום,

01:31:48:23 01:31:41:20
קורה לעיתים רחוקות מאוד.
כך שכולן מתמודדות עם זה.

01:31:58:10 01:31:49:03
על אף שאני הייתי יהודיה,
הודות לאחי ולאבי,

01:32:05:16 01:31:58:15
הייתי מתלבשת יפה, נועלת נעליים
יפות, היו חושבים שאני נוצרייה.

01:32:12:04 01:32:05:22
בבית ספר היו מציעים
לנו להחליף שמות משפחה.

01:32:20:10 01:32:12:06
לי קוראים "אלמז רובל". אמרתי,
לא משנה מה, לא מחליפה שם משפחה.

01:32:32:02 01:32:20:18
היו כאלה שהחליפו. אם הם יודעים,
מאשימים אותך בכישופים.

01:32:34:14 01:32:32:05
היה לך מקרה כזה?

01:32:38:10 01:32:34:18
כן. כשגרתי בשכירות,
שותפה שלי הייתה נוצרייה,

01:32:49:23 01:32:38:14
אז איזה יום שמענו צעקות מבחוץ,
אמרה לי, בואי נצא ונראה מה זה,

01:32:54:02 01:32:50:00
לא יודעת איך העזתי
אבל הלכתי איתה,

01:32:58:25 01:32:54:04
ראינו מישהי שצועקת וקוראת בשם
של מישהו ש"כישף" אותה לכאורה.

01:33:03:10 01:32:59:03
היא קוראת בשמות
של אנשים שאני מכירה.

01:33:11:17 01:33:03:14
כבר הפסקתי לפחד, עניין אותי
לדעת מה זה ואיך יכול להיות,

01:33:16:10 01:33:11:19
מאיפה היא מכירה אותם.
אנשים גם מלחיצים אותה.

01:33:17:19 01:33:16:12
מה הם עושים לה?

01:33:19:08 01:33:17:22
מעלים עשן לידה.
- איזה עשן?

01:33:24:03 01:33:19:10
שורפים גומיות של נעליים
זזה מעלה עשן,

01:33:25:16 01:33:24:06
ושואלים אותה שתדבר
מי "אכל" (כישף) אותה.

01:33:27:05 01:33:25:21
הם שמים עשן על פניה?

01:33:39:11 01:33:27:08
כן. יוצא הרבה עשן. היא כבר
לא במיטבה. אבל קוראת בשמות.

01:33:47:10 01:33:39:13
תמיד שאלתי את עצמי
מאיפה היא הכירה אותם.

01:33:51:11 01:33:47:17
איך היא קראה בשמות שלהם.
אפילו שאלתי אנשים על זה.

01:33:56:04 01:33:51:19
היו עוד מקרים מסוג זה.
הרבה אנשים נחשפו למקרה כזה.

01:34:03:02 01:33:56:07
הרבה צעירים נאספו במקום האירוע,
אז כשעמדתי שם והסתכלתי,

01:34:08:04 01:34:03:05
אנשים שמכירים אותי
הסתכלו עליי בחשדנות.

01:34:10:05 01:34:08:07
מי שלא מכיר אותי,
לא מכיר אותי.

01:34:17:08 01:34:10:07
אני פשוט הייתי מסוקרנת
והמשכתי לראות עד הסוף.

01:34:25:15 01:34:17:11
לאחר מכן הילדה נרגעה.
השארנו אותם שם וחזרנו לדירה.

01:34:34:19 01:34:25:21
היו הרבה מקרים כאלה. אבל
אז פשוט רציתי לראות מקרוב.

01:34:43:00 01:34:34:21
אף פעם לא הושפעת, אפילו היום
לא מושפעת בענייני גזע וגזענות.

01:34:48:18 01:34:43:05
אני מאוד בטוחה בעצמי. לכן
לא רציתי להחליף שם משפחה,

01:34:53:01 01:34:49:01
ההפך, דווקא עצבן אותי
כשלא זיהו שאני יהודייה.

01:34:55:09 01:34:53:03
היו מתבלבלים ושואלים, זו מורה
או תלמידה, מאיפה היא וכדומה,

01:35:02:18 01:34:55:12
בגלל הלבוש שלי.

אף פעם לא השפיעה עליי הגזענות,

01:35:08:21 01:35:02:24
אף פעם לא הרגשתי רגשי נחיתות
בגלל היותי יהודיה.

01:35:16:09 01:35:08:23
באיזה גיל מונית ליו"ר
אגודת הנוער?

01:35:17:10 01:35:16:12
זה היה אחרי
שסיימת תיכון?

01:35:22:23 01:35:17:13
לא, אני זוכרת שנבחרתי
כשהייתי בכיתה ח'.

01:35:28:14 01:35:22:25
תסבירי לי איך הגעת לזה,
האם הייתה הצבעה?

01:35:38:18 01:35:28:24
בהתחלה הוקמה אגודת הנוער,
הנוצרים שהיו לומדים איתי

01:35:44:20 01:35:39:00
דחפו אותי להצטרף
לאגודה, וכך הצטרפתי.

01:35:52:10 01:35:44:24
בהמשך, האגודה
הלכה וגדלה.

01:35:57:08 01:35:52:13
מה הייתה האגודה?
למה הוקמה?

01:36:03:21 01:35:57:13
הצעירים התחילו להתארגן בקבוצות,
- מה זאת אומרת, להתארגן?

01:36:10:18 01:36:03:24
כדי שתהיה מנהיגות לצעירים,
שיוכלו לנהל את עצמם, באופן עצמאי.

01:36:20:14 01:36:10:21
שיעשו מפגשים וישוחחו
וידונו בנושאים מסוימים.

01:36:27:10 01:36:20:17
שיקבלו החלטות משלהם,
שישמעו את הדעות זה של זה.

01:36:40:03 01:36:27:14
לשם זה הוקמה האגודה. זה התחיל
בערים, גונדר, דבט, והתפשט לכפרים.

01:36:47:04 01:36:40:11
אני הייתי הולכת לאספות
ומפגשים עם החברות הנוצריות.

01:36:57:09 01:36:47:12
היו גם בנות וגם בנים. לאחר מכן,
וועד החקלאים יחד עם הכנסייה,

01:37:07:15 01:36:57:11
בבנקר היה וועד חקלאים מאוד גדול,
החליט למנות גם יו"ר לענייני נשים.

01:37:20:05 01:37:07:18
לכן עשינו אספה, כל אנשי האזור,
הכנסייה הייתה בקרבת מקום.

01:37:24:00 01:37:20:07
הצעירים באזור מכירים
אותי והצביעו עליי,

01:37:30:22 01:37:24:02
ואחריהם כל המבוגרים
שהיו במסיבה,

01:37:42:02 01:37:30:24
שמתקיימת בתורנות אחת לשבועיים,
הצביעו לי ומינו אותי.

01:37:51:06 01:37:42:14
התנגדתי אבל כל החברים שמכירים
אותי התעקשו שאני אהיה היו"ר.

01:37:52:02 01:37:51:08
למה?

01:37:59:15 01:37:52:05
ראשית, כי הם מכירים אותי מבית הספר
ושנית כי הייתי חברה באגודת הנוער.

01:38:13:20 01:37:59:18
לכן התעקשו שאני אהיה יו"ר.
אחי היה חבר בוועד החקלאים

01:38:26:07 01:38:13:24
הוא גם הסביר לי שזה בסדר
ושאין בעיה עם זה. חיזק אותי.

01:38:28:00 01:38:26:09
לא רצית להיות יו"ר?

01:38:30:13 01:38:28:02
לא, לא רציתי.
- למה לא?

01:38:42:04 01:38:30:19
כי לא קל להיות יו"ר לענייני
נשים בכל אזור "בנקר".

01:38:43:03 01:38:42:07
למה זה נראה לך קשה?

01:38:47:19 01:38:43:05
כי כל שבועיים צריך לעשות
אספה של כל הצעירים,

01:38:52:15 01:38:47:22
ובנוסף את צריכה למנות עוזרים
כגון, אחראי על כספים וכדומה,

01:38:57:00 01:38:52:18
צריך למנות יותר משישה
בעלי תפקידים לתפקידים שונים.

01:39:04:17 01:38:57:07
נבחרו כמה חברות שלמדו
איתי והתחלנו את העבודה.

01:39:13:10 01:39:04:19
התחלנו לעשות פגישה
עם נשים בכל אזור.

01:39:16:11 01:39:13:19
איך אתן עושות את האספות,
איך את מגיעות לנשים?

01:39:18:19 01:39:16:16
תסבירי לי על זה.

01:39:31:22 01:39:18:22
אנחנו הולכות
לכנסיות ומודיעות,

01:39:43:02 01:39:32:02
נניח, שבעוד שבועיים בשעה כזו
ובמקום כזה, יש אספה של נשים.

01:39:48:12 01:39:43:06
היו כאלה שהתנגדו למינוי
שלך כי את יהודייה?

01:39:57:14 01:39:49:01
לא, לא היה דבר כזה.
רחשו לי כבוד.

01:40:04:15 01:39:57:25
אחי היה חרוץ מאוד, לכן היו
אמרו עליי שאני חרוצה כמו אחי.

01:40:13:14 01:40:04:17
באספות היינו שואלות
מה נכון לעשות עבור נשים.

01:40:17:20 01:40:13:20
באה אלינו אישה מהוועד
המחוזי לענייני נשים,

01:40:23:18 01:40:17:22
הכרתי את האישה בעבר,
היא הציעה לי מה כדאי לעשות,

01:40:34:06 01:40:23:21
למשל, להקים בית קפה,
או להקת זמר.

01:40:46:16 01:40:34:08
כשהעליתי את האופציות בפני הצעירות
באספות, ראינו שהן רוצות להקה,

01:40:53:19 01:40:46:18
היו אלה רובן יהודיות. ביניהן
גם בנות דודים ואחייניות שלי,

01:41:03:08 01:40:54:03
היו גם נוצריות. כך בעצם
כולנו התייעצנו בנושא.

01:41:11:23 01:41:03:11
האם כשאתן הנשים מתאספות, זה לא
העלה תרעומת מצד הגברים, הבעלים,

01:41:17:20 01:41:11:24
שנשותיהם משתתפות?

האם לא הייתה בעיה עם זה?

01:41:25:11 01:41:17:22
לא הייתה בעיה בהתחלה. כי בהתחלה
הגיעו אלה שרצו להיות חלק באגודה.

01:41:33:03 01:41:25:15
בהתחלה לרוב הייתה
היענות מצד הצעירות,

01:41:41:11 01:41:33:04
ועוד קצת מכאלו שיש להן מודעות
מפותחת. כך התחלנו, הקמנו להקת זמר,

01:41:47:18 01:41:41:19
הזמנו את הקהל והשמענו
שירים שהלהקה שרה.

01:41:50:16 01:41:47:20
איך הקמת את הלהקה?

01:41:56:02 01:41:51:07
זה תלוי ברצון של הנשים,
מי שרצתה נכנסה ללהקה.

01:41:57:24 01:41:56:14
איך קראתם ללהקה שלהן?

01:42:08:07 01:41:58:05
קראנו לזה "התרבות הנשית",

01:42:11:10 01:42:08:10
כך שהתחלנו
לשיר שירים בלהקה.

01:42:18:07 01:42:11:12
איך שרתן שירים? זה לא עניין
שמה בכך, זה הרי מצריך מאמץ!

01:42:22:18 01:42:18:13
גם לגרום לקהל להגיע
זו לא משימה קלה.

01:42:27:18 01:42:22:20
תסבירי לי את כל זה כי השקעת
המון ואת מספרת כאילו זה קל.

01:42:34:04 01:42:27:21
טוב שאת מזכירה לי, כי
היינו מסתובבות בכל אזור

01:42:40:25 01:42:34:06
והזמנו להגיע להופעת הלהקה,
שיבואו ויאשרו הגעה,

01:42:52:13 01:42:41:04
לכל אזור הוקצה אחראי.

01:43:03:16 01:42:52:15
בחרנו איזה סוג שירים שרים בפני
הקהל, איזה שירים טובים לריקודים.

01:43:10:00 01:43:03:18
איך אתן בוחרות שירים, האם היו
לכן שירים שונים שמתוכם בחרתן?

01:43:20:03 01:43:10:05
נראה לי שבחרנו בשיר "אבביהוש", אחת
שרה והשאר שרות איתה ומוחאות כפיים,

01:43:30:19 01:43:20:06
גם הקהל מוחא כף עם הלהקה.
כך הלהקה הייתה שרה.

01:43:39:13 01:43:30:23
רגע, איפה הייתן
נפגשות או מתאספות?

01:43:51:03 01:43:39:24
באולם של וועד החקלאים,
הוועד נתן לנו אותו.

01:44:01:20 01:43:51:08
שם היינו נפגשות.
זה מקום מוכר ומרכזי.

01:44:09:02 01:44:01:23
שם היינו נפגשות,
הלהקה מתאמנת ושרה.

01:44:16:05 01:44:09:06
כל אחת מחברי הלהקה
מביאה את הכישורים שלה,

01:44:22:24 01:44:16:12
ושרה שירים שהיא טובה בהם.
רוקדים בהתאם לקצב השיר.

01:44:30:19 01:44:23:20
בהמשך כבר התחלנו להזמין

אנשים מכל מחוז דבט.

01:44:38:02 01:44:31:15
אנשים היו נענים להזמנה ובאים?
עוזבים את העבודה ובאים למופע?

01:44:40:20 01:44:38:05
לא, כי קיימנו את המופע
בימי ראשון שזה יום חופש,

01:44:45:16 01:44:40:22
או בחגים או אחרי הצהריים.

01:44:53:01 01:44:45:19
אנחנו לוקחות בחשבון הכול,
מתייעצות בזמן המפגשים והאספות,

01:45:08:11 01:44:53:04
וקובעות תאריך מתאים לכולם.
אנשים היו באים למופע.

01:45:17:04 01:45:08:13
אם לא באים, אנחנו הולכות אליהם,
בימי ראשון הם מתאספים בכנסיות,

01:45:26:00 01:45:17:07
הולכות לשם ועושות את המופע,
עשינו כך הרבה פעמים.

01:45:31:07 01:45:26:03
אחרי זה הקמנו גם תוכנית
לחלוקת פולי "בונה".

01:45:44:13 01:45:31:12
מה הייתה המטרה של הלהקה
בשורה תחתונה?

01:45:50:20 01:45:44:18
זה אירוע להעברת מסרים,
כמו למשל כשאנחנו מחלקות

01:45:55:12 01:45:50:22
"פולי בונה" או נואמות.
היינו מזמינות אנשים מהמחוז

01:46:05:12 01:45:55:16
והמנהלת שלי מהמחוז הייתה
מביאה אנשים משם למופע.

01:46:17:17 01:46:05:21

אני הייתי מכינה נאומים, מתלבשת
בשמלה יפה, אני אוהבת ללבוש שמלות,

01:46:24:05 01:46:17:20
ונואמת, היה לי ביטחון
עצמי גבוה. היום כבר לא.

01:46:27:22 01:46:24:09
מה את נואמת?
על איזה נושאים?

01:46:36:00 01:46:28:00
מנחה את הערב ואת המופע.
- כן, אבל מה המהות של זה?

01:46:41:21 01:46:36:02
למשל, מודה להם שנענו
להזמנה שלנו ובאו,

01:46:53:13 01:46:41:24
שכיבדו אותנו בנוכחותם, אני מודה
להם בשמי ובשם בעלי תפקידים אחרים,

01:47:03:08 01:46:53:16
ובשם הלהקה ואז
הלהקה מתחילה לשיר.

01:47:06:25 01:47:03:12
את מזמינה אותם רק כדי
לראות את המופע?

01:47:11:19 01:47:07:03
לראות את המופע ולשמע מה הם
חושבים על האגודה של הנשים,

01:47:17:13 01:47:12:00
על המנהיגות של הנשים.
כשהזמנתי אותם בפעם הראשונה,

01:47:29:01 01:47:17:15
אמרו לי לאסוף כסף, לקנות
פולי קפה ולחלק בחינם לאנשים.

01:47:38:01 01:47:29:12
ייעצו לי לאסוף כסף,
כל אחד 25 מטבעות אתיופיים,

01:47:44:17 01:47:38:03
לקנות עם זה פולי "בונה" ולחלק
לנשים וגם השגנו הבטחות מהם.

01:47:51:07 01:47:44:19
הזמנו אותן לראות את המופע,
איך התארגנו והתחזקנו.

01:47:58:06 01:47:51:18
הן מאוד שמחו
לראות את כל זה.

01:48:05:05 01:47:58:09
קיבלתי פרס מהם, מתוך 16 אזורים
ואגודות חקלאים, אני קיבלתי פרס.

01:48:14:06 01:48:05:11
הם נתנו לי כלי סריגה.
כלי סריגה מכל מיני סוגים.

01:48:18:24 01:48:14:09
מה זה כלי סריגה?
- כלים שבאמצעותם אפשר להפוך

01:48:23:00 01:48:19:11
חוטים ליריעה.
תמיד אהבתי לסרוג.

01:48:26:12 01:48:23:06
אני לא יודעת איך הם ידעו
את זה והביאו לי את הכלים.

01:48:35:09 01:48:27:00
הביאו לי כלים לסוגים שונים
של סריגה וגם תעודת הוקרה.

01:48:43:00 01:48:35:25
קיבלתי גם את פולי הקפה לחלק
והתחלנו לחלק קילו פולי קפה

01:48:52:10 01:48:43:12
בעלות של 25 אגורות במטבע אתיופי.
-כמה זה שווה 25 באגורות שלנו?

01:49:04:12 01:48:52:16
לא יודעת (חמש אגורות).
כך היינו מחלקות כל חודש.

01:49:23:19 01:49:04:15
אז בעצם קיימו את ההבטחות.
- כן, הבטיחו וקיימו.

01:49:30:16 01:49:23:23

שבוע לאחר ההבטחה,
אמרו לי לבוא ולקחת,

01:49:38:05 01:49:30:19
לקחתי והתחלתי לחלק לאנשים.
- מאיפה מגיע ה"בונה"?

01:49:57:08 01:49:38:19
כנראה שזה שלהם. במקום הזה הם
מחלקים גם מזון, חיטה, שעורה.

01:50:02:16 01:49:57:13
מוסדות לאומיים עושים את זה?
- כן, המוסדות עושים זאת.

01:50:05:19 01:50:02:23
כך בעצם הקמנו את הארגון.

01:50:15:23 01:50:05:20
וגם המשכתי ללמוד
אני כבר בכיתה י"ב.

01:50:18:24 01:50:16:00
היה לנו כסף
ממכירת פולי "בונה".

01:50:24:13 01:50:19:04
מי שאחראית על הכסף זו
נוצרייה שלא יודעת חשבון,

01:50:28:20 01:50:24:15
אני עושה את כל החישובים ונותנת
לה את הכסף שתחזיק אצלה.

01:50:33:18 01:50:28:23
לא יודעת חשבון,
לא יודעת קרוא וכתוב.

01:50:46:13 01:50:34:06
לקראת תקופת הבגרויות בסוף י"ב
הייתי בהריון, אחרי הבגרויות

01:50:52:21 01:50:46:15
ילדתי ונכנסתי לחדר נידה.

01:51:00:19 01:50:52:23
לפני זה, כיו"ר באגודת נשים,
עבדת רק בתחום חלוקת ה"בונה"?

01:51:03:25 01:51:01:17

לא, היו לנו הרבה
אספות והתייעצויות.

01:51:09:04 01:51:04:05
האם נשים היו מגיעות אלייך
בחיפוש אחר פתרונות לבעיות?

01:51:14:01 01:51:09:07
האם היית נלחמת למען נשים?
הבעיה של הנשים הייתה רק "בונה"?

01:51:15:21 01:51:14:05
לא, היו עוד הרבה בעיות.

01:51:18:04 01:51:15:24
אז תסבירי לי
על התפקיד העיקרי שלך,

01:51:19:19 01:51:18:06
הרי זו לא הייתה בעיה
רק בתחום ה"בונה".

01:51:22:12 01:51:19:22
נכון, זו לא הייתה
בעיה רק ב"בונה",

01:51:24:09 01:51:22:15
היו משוחחות איתי
על הבעיות שלהן.

01:51:26:14 01:51:24:11
אילו בעיות, למשל?

01:51:34:22 01:51:26:15
בדרך כלל קרובי משפחה שלי, גברים,
היו אומרים לי שנשים התחילו להבין

01:51:40:25 01:51:35:01
מהן הזכויות שלהן. לדעת
את הזכויות שלך זה דבר משמעותי.

01:51:45:20 01:51:41:02
תפקידנו הוא לא להיות
עובדות סוציאליות,

01:51:58:03 01:51:45:23
אלא שנשים יידעו שיש דברים אחרים
במקומות מפותחים, בערים וכו',

01:52:04:16 01:51:58:10

שלנשים יש זכות להיפגש
ולשוחח ולהתייעץ.

01:52:08:21 01:52:04:22
מה הן הזכויות שיש להן?
מה חידשתן להן, למשל?

01:52:19:16 01:52:09:02
שהן יכולות לצאת מהבית
בלי הבעל ובלי הילדים ולדבר איתנו.

01:52:23:18 01:52:19:17
שייעדו מי אנחנו
ואיך הגענו לזה, אם לא הן,

01:52:28:12 01:52:23:23
לפחות שישלחו את ילדיהן ללמוד בבית
הספר. היינו מסבירות להן את כל זה.

01:52:32:18 01:52:28:15
דנו על "רחיצת רגליים".
אני לא הייתי מתנגדת לזה.

01:52:36:13 01:52:32:25
ספרי על "רחיצת רגליים",
על מה הייתן מדברות בנושא זה?

01:52:47:13 01:52:36:15
אני, כמי שגדלה בכפר, כשהוריי
חוזרים, למשל, מחג הסיגד,

01:52:54:13 01:52:47:15
רחצתי את רגליהם. אני לא רואה בעיה
גדולה כי זה מנהג, אני מקשרת את זה

01:53:01:14 01:52:54:17
למנהג ותרבות. אני מאמינה בזה.
אבל הנשים היו נפגעות ממנהג זה.

01:53:09:20 01:53:01:17
זה היה להן קשה. אחרי שעבדו
יחד בשדה וחוזרים הביתה,

01:53:16:11 01:53:10:06
בבית היא רוחצת לו את הרגליים,
מזה הן נפגעו מאוד.

01:53:19:06 01:53:16:14
היינו מדברות על זה.
- מה הן אומרות?

01:53:21:14 01:53:19:14
הנשים?
- כן.

01:53:28:16 01:53:21:23
תשמעי, הן נפגעות מזה קצת, לא הרבה.
מפריע להן. מספרות שזה מפריע להן,

01:53:33:11 01:53:28:20
עובדים יחד במהלך היום, חוזרים,
בבית אני צריכה לרחוץ את רגליו,

01:53:36:20 01:53:33:14
ולבשל אוכל,
ולעשות כל מיני עבודות בית.

01:53:50:13 01:53:36:25
אני הייתי חושבת על זה לעומק.
אני לא יודעת הרבה על זה,

01:53:52:10 01:53:50:15
לכן הייתי נזהרת
מאוד בנושא זה.

01:53:53:18 01:53:52:12
למה את מתכוונת?

01:53:59:23 01:53:53:21
כי היה לי קשה להגיד למישהי שלא
תרחץ רגליים לבעלה כי גם באתי,

01:54:04:19 01:54:00:01
מאותו מקום גם אם לא התחתנתי
ורחצתי לו את הרגליים.

01:54:07:18 01:54:04:22
אני לא הייתי נשואה ורחצתי
רגליים או התחנפתי כך.

01:54:09:09 01:54:07:20
לא היה אומר לך
לרחוץ לו את הרגליים?

01:54:15:10 01:54:09:12
לא, כי הוא היה עירוני,
זה שונה מכפרים.

01:54:19:15 01:54:15:13
התחתנתי איתו אחרי שהכרתי אותו

בבית הספר. לא הגעתי למצב כזה.

01:54:25:17 01:54:19:18
אני רואה את הנשים של אחים שלי,
רוחצות את רגליהם של בעליהן

01:54:28:21 01:54:25:19
אני רואה את אחיות שלי
רוחצות את רגליהם של בעליהן.

01:54:31:25 01:54:28:25
כשהורי חוזרים מעבודה,
אמא אחרי עבודה קשה בקדרות,

01:54:38:16 01:54:32:03
טיפול בשתילי תפוחי אדמה,
כשחוזרת מלוויות,

01:54:44:05 01:54:38:18
יושבים בכניסה לבית, זה מנהג לקחת
מים ולרחוץ להם את הרגליים.

01:54:48:15 01:54:44:14
אם האישה לא רוצה לרחוץ את הרגליים?
האם היו כאלו שהתנגדו לעשות זאת?

01:54:54:01 01:54:49:17
הן עושות את העבודה מתוך מנהג
אבל זה היה מפריע להן קצת.

01:54:57:22 01:54:54:05
על מה אתן מדברות בנושא זה?

01:55:02:15 01:54:58:04
היינו מדברות על הנושא, אבל
אף פעם לא העליתי פתרון לבעיה.

01:55:08:12 01:55:02:21
בדרך כלל קרובי משפחה שלי, בנים,
היו אומרים עליי שאני, כיו"ר,

01:55:13:12 01:55:08:14
באגודת נשים, הדבר הראשון שלימדתי
אותן זה לא לרחוץ לבעל את הרגליים.

01:55:16:07 01:55:13:16
אבל לא התרגשתי מזה.

01:55:18:22 01:55:16:12
זה אומר שנשים

לא רצו לרחוץ?

01:55:23:19 01:55:19:03
פשוט הבנים חושבים שזה מה
שאעשה ואלמד. אומרים לעצמם,

01:55:27:03 01:55:23:21
היא אוספת אותן
כדי ללמד אותם על זה.

01:55:34:23 01:55:27:06
הייתי צעירה, וגם כשהייתי
רוחצת את הרגליים לאמא,

01:55:39:11 01:55:35:07
לא ראיתי בזה בעיה,

01:55:44:09 01:55:39:16
אבל הנשים מדברות על כך שהן
רוחצות את רגליהם של הבעלים,

01:55:46:22 01:55:44:13
ולא של האמהות שלהן.

01:55:54:08 01:55:46:25
נכון. אבל אז אני לא הייתי
רואה בזה השפעה גברית על נשים.

01:56:03:24 01:55:54:14
הייתי רואה בזה הרגל, מנהג ותרבות,
לא חשבתי שזה אמור להפריע כל כך.

01:56:09:07 01:56:04:03
לא היו לי פתרונות בנושא.

01:56:12:09 01:56:09:10
מה היית אומרת
כשהן דיברו על זה?

01:56:19:22 01:56:12:12
הייתי שואלת, זה חלק מהתרבות,
מה דעתכן על זה?

01:56:27:15 01:56:20:01
כל הזמן רחצת לבעלך, ועכשיו אחרי
שהיית פה באגודה, ומסרבת לרחוץ,

01:56:30:23 01:56:27:19
מה את חושבת שהוא ירגיש?
מה את תרגישי?

01:56:35:14 01:56:31:01
התשובות לשאלות נמצאות אצלן.
אומרות שהן ירחצו בכל זאת,

01:56:44:22 01:56:35:17
גם אם כאן מסכימות שלא לעשות כן.
למה, כי זה מנהג ובנוסף

01:56:49:06 01:56:44:25
זה יגרום לריב בין האישה לבעל.
אנחנו לא רוצות לגרום לריב,

01:56:59:16 01:56:49:09
אבל חשוב לנו שכל אחת תדע מי היא,
מה הזהות שלה, ומה הן הזכויות שלה.

01:57:09:22 01:56:59:19
ולא להתמקד ברחיצת רגליים
וכל מיני דברים קטנים

01:57:22:22 01:57:09:24
שאלה נוספת, האם הייתה מישהי
שהעזה והתנגדה לרחוץ רגליים לבעלה?

01:57:25:00 01:57:23:02
לא, לא יצאה לי
לפגוש אחת כזו.

01:57:27:06 01:57:25:03
אף אחת לא ניסתה?

01:57:36:03 01:57:27:08
בעיה שנוצרה רק בגלל זה, לא ידוע
לי, יכול להיות שהיו בעיות אחרות,

01:57:49:03 01:57:36:06
וזה נוסף לבעיות אחרות. בעיה זו
לכשעצמה לא היוותה סיבה לריב.

01:57:58:25 01:57:49:06
אני הייתי, לרוב, סמל לנשים
שידעו על זכויותיהן.

01:58:02:13 01:57:59:03
מהווה דוגמא אישית,
שיחקו אותן וילכו בדרכי.

01:58:07:24 01:58:02:18
על אילו בעיות אחרות של פגיעה

בזכויות האישה הייתן מדברות,

01:58:12:00 01:58:08:03

בנוסף לרחיצת רגליים
שתיארת לי בהרחבה?

01:58:17:17 01:58:12:04

להגיד לך את האמת, הרבה פעמים
אנשים מבקרים את התרבות שלהם,

01:58:30:01 01:58:17:21

אבל אני אוהבת את התרבות שלי.
חוץ ממכות לא ראיתי דבר רע.

01:58:36:09 01:58:30:07

למה מכים נשים?
הייתן מדברות ודנות על זה?

01:58:42:01 01:58:36:13

לא יצא לנו לדון על נושא זה.
בדרך כלל היינו מדברות בכנסיות

01:58:49:10 01:58:42:03

ושם יש גם גברים.
אנחנו יותר התלהבנו מהעובדה

01:58:53:19 01:58:49:12

שנשים יוצאות לאספות.

01:58:58:12 01:58:54:02

אני לא מבינה, אם על נושאים
חשובים מסוג זה, לא מדברות,

01:59:03:13 01:58:58:14

אז על מה אתן מדברות
ונותנות פתרונות?

01:59:07:12 01:59:03:18

אנחנו לא שם כדי להגיד
לא לרחוץ את רגלי הבעלים,

01:59:13:24 01:59:07:14

או להתגרש אם מכים אותך. זה לא
היה בראש של אף אחת מהצוות שלי.

01:59:21:24 01:59:14:02

המטרה שלנו הייתה להוציא
את הנשים החוצה מהבית

01:59:29:16 01:59:22:03

שידעו שיש עולם שהן לא מכירות,
שאישה יכולה לצאת ולהראות בפומבי,

01:59:35:01 01:59:29:19
יכולה להשתתף בהצבעות,
ושלקול שלה יש משקל.

01:59:44:01 01:59:35:03
שהיא יכולה להחליט למי להצביע
למשל, ל"אלמז" או ל"אדלו",

01:59:57:25 01:59:44:05
לכן לא היינו מדברות
יותר מדי על רחיצת רגליים,

02:00:02:16 01:59:58:04
אבל הבנים היו חושדים בנו
שאנחנו עוסקות בזה הרבה.

02:00:09:11 02:00:02:20
כנראה כי הנשים משתנות קצת,
אחרי שמתתפות באספות באגודה.

02:00:11:14 02:00:09:21
איזה שינוי יכול
לקרות ולמה?

02:00:15:09 02:00:11:21
תשמעי, כשאת יוצאת מהבית
מאישה שעובדת בשדה,

02:00:20:02 02:00:15:23
חוזרת הביתה, מבשלת
ודואגת מתי הבעל חוזר,

02:00:23:03 02:00:20:05
את יוצאת מהבית, משתתפת
באספות ופוגשת אנשים,

02:00:32:10 02:00:23:06
זה עוזר לך מאוד ומעורר
בך שינויים. זה חדש בשבילן.

02:00:38:04 02:00:32:13
למעשה אני מבינה מה את אומרת,
עבדתי בתפקיד זה הרבה שנים,

02:00:49:05 02:00:38:10
אבל לא התמקדתי בזה אלא לדבר איתן
על ערים, להתלבש טוב ולצאת מהבית,

02:00:51:21 02:00:49:07
ושיקשיבו לנו לרעיונות שלנו.

02:00:53:05 02:00:51:24
איזה רעיונות?

02:00:58:08 02:00:53:09
למשל אין לך זמן
להתלבש ולצאת.

02:01:00:22 02:00:58:17
נכון, כי את תמיד
עסוקה בעבודות.

02:01:03:12 02:01:01:04
אז מתי הן יתלבשו וייצאו?

02:01:06:09 02:01:03:22
למשל, כשאני מזמינה אותן,
אפילו כשבאות לקחת "בונה",

02:01:09:09 02:01:06:12
באות לבושות יפה ולא
מאחורי בעליהן באופן כנוע.

02:01:13:02 02:01:09:11
כי הייתי מספרת להן
על שוויון בין המגדרים.

02:01:15:02 02:01:13:04
שנשים שוות לא פחות
מאף אחד אחר.

02:01:17:04 02:01:15:06
איך זה לפי המנהג,
ההליכה של בעל ואישה?

02:01:22:10 02:01:17:10
לפי המנהג, האישה לא הולכת
לצד הבעל אלא מאחוריו,

02:01:25:22 02:01:22:12
הוא אפילו מתרחק ממנה הרבה.

02:01:30:14 02:01:25:24
יש מקרים שהאישה הולכת
לאיבוד מרוב שהבעל הלך לפנייה

02:01:38:06 02:01:30:18

והתרחק ממנה, הוא לא מסתכל
לאחור כדי לבדוק מה איתה.

02:01:44:01 02:01:38:10
אנחנו היינו מלמדות אותן

02:01:49:16 02:01:44:15
שיגידו לבעל ללכת לאט
ושהן יכולות ללכת לצידו.

02:01:53:04 02:01:49:18
מה אם תלכי לאיבוד,
תפלי לידיהם של שודדים,

02:01:57:02 02:01:53:07
היו מקרים כאלה שהאישה
נשארה מאחור נפלה קורבן לשוד.

02:01:59:04 02:01:57:06
כי הבעל לא מסתכל לאחור,
חושב שהיא באה אחריו.

02:02:01:03 02:01:59:06
את מכירה סיפור כזה קרה?

02:02:04:06 02:02:01:06
לא מכירה, אבל קורים מקרים כאלו.

02:02:07:11 02:02:04:08
לכן על האישה ללכת יחד עם הבעל,
למשל, כשהולכים לכנסיות,

02:02:12:18 02:02:07:14
בימי ראשון, ללכת ליד הבעל
ולא רחוקה מאחוריו.

02:02:17:08 02:02:12:23
לשבת לידו בכנסיה, לאכול
איתו. לברך איתו לחם.

02:02:24:12 02:02:17:14
לאחר מכן ראינו שיפור, היו גברים
שהתחילו לעזור לנשים, מביאים מים,

02:02:32:22 02:02:24:14
נשים התחילו להתלבש יפה
ולצאת לקניות

02:02:36:24 02:02:33:00
התחילו לצאת יותר מהבית.

למשל אלה דברים שהצלחנו לשנות.

02:02:40:11 02:02:37:02
זו הייתה פריצת דרך קטנה.

02:02:43:09 02:02:40:16
הבעלים קיבלו את זה
בהבנה ובהסכמה?

02:02:48:21 02:02:43:12
לא זכורים לי התנגדויות מצד הגברים.
למשל, זו שהייתה אחראית על הכספים,

02:02:59:15 02:02:48:24
בעלה היה איש קשוח, האישה הייתה
שקטה וכנועה, לא מרימה ראשה,

02:03:03:15 02:02:59:21
אבל הקהל בחר בה להיות
אחראית על הכספים.

02:03:10:09 02:03:03:17
אחרי זה היא התפתחה מהר
ונהייתה אישה עירנית.

02:03:21:06 02:03:10:14
בכל אספה הייתה מגיעה,
בעלה לא היה מונע ממנה,

02:03:27:21 02:03:21:08
וזה היה שינוי משמעותי. לא הייתה
מישהי במצב רע מהאישה הזו.

02:03:34:06 02:03:27:24
נמשיך, היית בהיריון
תוך כדי שהיית בתפקיד זה...

02:03:40:22 02:03:34:12
כן. אחרי הלידה יש את הנידה...
- אוקיי, הסבירי לי על נידה.

02:03:51:14 02:03:40:25
לפי המנהג, כשאת רואה דם,
אפילו גם אם את באמצע ארוחה,

02:04:00:12 02:03:51:17
את עוזבת הכל ונכנסת לחדר נידה.
אותו דבר גם לגבי יולדת,

02:04:04:20 02:04:00:16

אם ילדה בן היא נכנסת לחדר נידה
למשך 40 יום, ואם ילדה בת,

02:04:08:18 02:04:04:23
נכנסת לחדר נידה ל-80 יום.

02:04:11:24 02:04:09:02
גם אצלך היה חדר נידה בבית?

02:04:21:14 02:04:12:04
לא, הייתי בעיר בחדר שכור, פשוט
נשארתי שם עד שזמן הנידה מסתיים.

02:04:22:24 02:04:21:18
לא הבנתי.

02:04:32:19 02:04:23:04
אני הייתי מחוץ לבית,
בפנימייה, בשכירות,

02:04:39:23 02:04:32:21
אני נשארתי בדירה השכורה עד תום
ימי הנידה, הרי זה בית של נוצרים,

02:04:42:02 02:04:40:04
והם לא שומרים נידה.
- כלומר את יולדת בדירה השכורה

02:04:44:24 02:04:42:08
ולא יוצאת.
- לא. אני מדבר איתך לגבי נידה.

02:04:48:01 02:04:45:04
ילדתי בבית הוריי.
- אה, אוקיי, ספרי לי.

02:04:50:15 02:04:48:06
אחרי הלידה
נכנסתי לחדר נידה.

02:04:55:04 02:04:50:19
מי בנה את חדר הנידה (גוג'ו),
איך זה נראה? מה יש בתוכו?

02:05:01:08 02:04:55:07
את כבר רגילה לעיר,
איך את מתמודדת עם חיי הכפר?

02:05:08:13 02:05:01:13
אני יודעת מה זה חדר נידה

מאמי, מאחיות שלי, מגיסותיי.

02:05:12:11 02:05:08:18

אני בעצמי הייתי לוקחת
להן אוכל לחדר הנידה.

02:05:16:18 02:05:12:18

החדר הוא מבנה קטן בצורת חרוט,
עם פתח קטן, גובה הפתח נמוך,

02:05:25:14 02:05:16:23

נכנסים דרכו עם גב כפוף.
המבנה מגודר בטרסות מאבנים.

02:05:36:02 02:05:25:21

מי שלא ילדה, לא נכנסת מעבר לטרסות.
דלת המבנה עשויה מקש או פחון אם יש,

02:05:46:15 02:05:36:06

ישנה על הריצפה, שמים עלים
על הריצפה ועל זה היולדת ישנה.

02:05:48:12 02:05:46:19

כך את ישנת אחרי הלידה?

02:05:50:24 02:05:48:21

כן, כך ישנתי.

02:05:58:04 02:05:51:05

את כבר רגילה למיטה נוחה עם מזרן,
איך התמודדת עם זה בחדר נידה?

02:06:02:20 02:05:58:11

כי ילדתי ואני יודעת שכך
עושה יולדת טרייה.

02:06:06:01 02:06:03:11

את יו"ר.
- בגלל זה עשו לי בעיות.

02:06:14:19 02:06:06:04

כי כולם היו מביאים לי
הרבה אוכל מכל האזור.

02:06:18:13 02:06:14:24

היה לך נוח לישון על הריצפה?

02:06:21:04 02:06:18:16

לא, זה לא נוח. איך זה
יכול להיות נוח!

02:06:22:23 02:06:21:06
זו הפעם הראשונה שלך?

02:06:29:11 02:06:23:01
כן. חדר הנידה נמצא קרוב מאוד
לביתו של אחי ומול פתח הבית שלו.

02:06:33:07 02:06:29:17
גם הבית של ההורים קרוב לשם.

02:06:39:21 02:06:33:18
אבל היו אנשים נחמדים באזור, היו
לוקחים אותי לביתם וישנתי אצלם.

02:06:44:10 02:06:39:24
איך מתמודדים עם הפחד לישון לבד,
מה אם יבואו חיות בר? מה תעשי?

02:06:48:10 02:06:44:19
לא יבואו חיות, אבל זה מפחיד,
זה גם היה ליד מסלול הליכה,

02:06:51:07 02:06:48:13
אני שומעת צעדים של אנשים,
וזה היה מפחיד אותי.

02:06:54:11 02:06:51:12
כמה ימים היית
שם בחדר נידה?

02:07:00:09 02:06:54:18
הייתי שם חודשיים, זה יוצא 60 יום.
כשנשארו לי 20 יום, התחילה...

02:07:07:18 02:07:01:03
רגע, תסיימי קודם את ענייני הנידה,
את בחדר לבד או שהייתה מישהי איתך?

02:07:12:23 02:07:07:23
במהלך הזמן שהייתי בנידה,
אחותי גם ילדה והצטרפה אליי לחדר.

02:07:14:03 02:07:13:01
היה מקום בחדר הנידה שלך?

02:07:19:06 02:07:14:05
כן, היה מקום. בדרך כלל הייתי
הולכת לבית אחר וישנה שם.

02:07:24:15 02:07:19:08
הייתה לי בת דודה שמאוד אהבה אותי,
הייתה לוקחת אותי לישון אצלם.

02:07:27:25 02:07:24:21
לא הבנתי, היא מכניסה
אותך לבית שלהם?

02:07:33:15 02:07:28:03
הם לא הולכים לפי מנהג הנידה,
הם כמו הנוצרים.

02:07:50:18 02:07:33:19
אפילו הייתה נושאת את התינוקת
ב"קמיס" שלה ואני ישנתי בנוחות.

02:07:55:18 02:07:51:16
למחרת מוקדם בבוקר הייתי מגיעה
לחדר הנידה ומצטרפת לאחותי.

02:08:00:00 02:07:55:24
את הולכת לשם בסתר?
- כן, היא לוקחת אותי בסתר.

02:08:03:25 02:08:00:05
שמחתי מאוד לישון אצלה
וכל פעם הייתי מתגנבת לשם.

02:08:09:22 02:08:04:03
הייתה גם מקלחת לי
את התינוקת, ומלבישה אותה.

02:08:14:08 02:08:10:06
אפילו לשאת את התינוקת על הגב
לא ידעתי. הסתבכתי עם זה.

02:08:19:00 02:08:14:12
פחדתי שטיפול לי התינוקת.
היה לי מאוד קשה.

02:08:24:05 02:08:19:04
הייתה לי אחות שילדה לפניי והייתה
אצל חמותה ולאחר מכן באה אליי.

02:08:31:04 02:08:25:09
שתי האחיות התחילו ללמד אותי
ולעזור לי בטיפול בתינוקת.

02:08:37:09 02:08:31:09
הייתי מפונקת קצת. הן אוכלות

איתי ארוחות, שותות ביחד "בונה",

02:08:43:07 02:08:37:12

ובלילה אני הולכת לישון
אצל בת דודה שלי.

02:08:51:14 02:08:43:14

מביאות לי אוכל מוכן
לחדר הנידה, כולן מביאות אוכל.

02:08:54:23 02:08:51:17

איזו עונה הייתה?
האם זה היה בחורף או בקיץ?

02:09:01:20 02:08:55:04

היה קיץ, אין גשם,
כל יומיים-שלושה הלכתי לנהר,

02:09:06:14 02:09:01:22

כיבסתי את הבגדים שלי
ושל התינוקת, התרחצתי וחזרתי.

02:09:09:20 02:09:06:18

איך את מתמודדת
עם ההפרשות אחרי לידה?

02:09:16:12 02:09:10:01

אני מכבסת בנהר.
יש שיטות להתמודד עם זה שם.

02:09:27:03 02:09:16:24

מכינות לעצמנו פדים מבד.
אחרי השימוש את זורקת אותם.

02:09:31:13 02:09:27:13

הם לשימוש חד פעמי?

02:09:38:20 02:09:31:16

כן. חוץ מזה, גם אם לא, אף אחד
לא רואה אותך, כי את בחדר נידה.

02:09:44:16 02:09:39:01

את הבגדים עם ההפרשות,
לוקחת לנהר ומכבסת אותם.

02:09:48:09 02:09:44:19

איך את מנקה את חדר הנידה?

02:09:55:01 02:09:48:15

החדר כל כך קטן, כשזורקים

את העלים שעליהם ישנים,

02:10:05:21 02:09:55:04

מנקים גם את החדר.
אפילו אפשר לנקות עם העלים עצמם.

02:10:09:25 02:10:06:01

ואחרי זה שמה עלים חדשים.

02:10:13:01 02:10:10:06

לאן את זורקת אותו?

02:10:19:25 02:10:16:01

זורקים החוצה, לפח.

02:10:32:06 02:10:20:02

אם לא ניתן להסיר את ההפרשות
בכביסה, אז זורקים את הבדים.

02:10:43:15 02:10:34:19

אחרי שבוע או שבוע וחצי
כבר ייפסקו ההפרשות.

02:10:54:18 02:10:44:01

עכשיו נחזור לסיפור שלך, אחרי
חודשיים בחדר נידה מה קורה?

02:11:02:23 02:10:55:01

כיוון שהייתי היו"ר של אגודת
נשים, ביקשו שאגיע למשרד

02:11:11:09 02:11:03:03

לטפל בכל מיני סוגיות, לכתוב
מכתבים, הרגשתי קצת לא נעים,

02:11:16:06 02:11:11:15

לכן יצאתי מחדר הנידה.
גם אח שלי שהיה יו"ר

02:11:20:16 02:11:16:11

חשב שזה קצת מוזר. בזמן הזה כבר
התחיל כל הנושא של בריחה לסודן.

02:11:23:11 02:11:20:18

יצאת מהחדר נידה לפני הזמן?

02:11:28:20 02:11:23:16

כן, יצאתי משם. לגבי בריחה
לסודן, אמרתי לאמא שלי

02:11:33:12 02:11:28:23
שאני לא יכולה ללכת במצבי.
אמרתי לה שאני נשארת כאן.

02:11:43:07 02:11:33:16
התחילה לשלוח אליי את החברות
ולנסות לשכנע אותי ללכת איתן.

02:11:47:07 02:11:43:14
אמרו לי שאני צריכה ללכת איתן
לסודן ושלא אשאר כאן,

02:11:53:16 02:11:47:10
ושהנוצרים ימשיכו לקרוא לי
כל הזמן, כמו שעושים עכשיו

02:11:56:07 02:11:53:22
מה היא מפחדת
שיקרה אם תשארי?

02:11:59:18 02:11:56:10
היה חשוב לה שאלך עם חברות
שלי כי אם אשאר באתיופיה,

02:12:04:08 02:11:59:21
אי אפשר מה יקרה.
הייתה תעמולה גדולה לצאת לדרך.

02:12:06:13 02:12:04:11
ללכת לסודן?
- כן, ללכת לסודן.

02:12:14:18 02:12:07:06
אם לא אלך עם החברות והאחייניות
שלי, אולי לא אלך אף פעם.

02:12:20:04 02:12:14:21
וזה מה שמפחיד את אמא שלי.
לכן כל הזמן באים אליי לחדר נידה

02:12:26:04 02:12:20:08
ומנסים לשכנע אותי לצאת לדרך איתם.
לבסוף חשבתי על זה והם צודקים

02:12:29:13 02:12:26:09
אם הם כולם הולכים, עם מי
אשאר כאן, גם אם גדלתי איתם,

02:12:37:12 02:12:29:15
הנוצרים לא יהיו משפחה שלי.

לכן החלטתי לצאת לדרך עם המשפחה.

02:12:42:09 02:12:37:16
ואז יצאתי מחדר הנידה והתקלחתי,
התארגנתי לבד, אמי לא יכלה להיכנס

02:12:46:06 02:12:42:14
אליי כי היא בת של קס ולא יכלה
להתקרב אלי לפני שסיימתי נידה,

02:12:48:20 02:12:46:10
אמרה שאני הבת האחרונה שלה ולא
תטמא את עצמה בבתה האחרונה,

02:12:51:23 02:12:48:24
שאסיים את ה-80 יום
בדרך לסודן. אחרי שהתקלחתי,

02:12:56:04 02:12:52:00
לקחה מים שקס בירך עליהם
(מי ירדט) והשפריצה עליי,

02:13:02:03 02:12:56:07
שלא אטמא אחרים
בדרך לסודן ובסודן,

02:13:09:03 02:13:02:05
לבסוף הוכנה הצידה שלי לדרך
כך יצאתי לדרך 60 אחרי הלידה.

02:13:13:24 02:13:09:24
לפני היציאה לדרך,
נפרדת מאבא ומאמא שלך?

02:13:18:16 02:13:14:05
כן, נפרדתי מהם.
אני זוכרת שביציאה מהבית

02:13:23:05 02:13:18:19
אמרתי לאבא להתראות,
אז הוא בכה וגם אני בכיתי.

02:13:26:09 02:13:23:10
אמר לי, את הולכת לפני שאני מת
ולא תהיי נוכחת בהלוויה שלי.

02:13:28:22 02:13:26:11
זה מה שאמר לך אז?
- כן, כך הוא אמר לי,

02:13:37:14 02:13:28:23
כי הוא היה חולה לעתים תכופות,
כך אמר לי, אבל אני מוכנה לדרך,

02:13:51:06 02:13:37:24
אמי חששה שאשאיר אצלה את התינוקת,
הכל כבר מוכן, המלווים מוכנים.

02:13:55:12 02:13:51:09
לא הבנתי למה אמא שלך חששה
שתשאירי אצלה את התינוקת?

02:14:03:08 02:13:55:15
סתם חשדו שלא אקח איתי את התינוקת
אבל בכלל לא הייתה לי מחשבה כזו,

02:14:12:22 02:14:03:13
כבר הכינו לי כלי לנשיאת
התינוקת, צידה לדרך וכו'

02:14:15:19 02:14:12:24
ויצאנו לדרך דרך אזור "אנקאש" ...
- יחד עם בעלך?

02:14:20:06 02:14:15:21
לא, הלכתי לפניו,
לא באנו ביחד.

02:14:27:24 02:14:20:16
הוא לא ידע שאת יוצאת לדרך?
- הוא ידע אבל הכל היה בסתר,

02:14:33:21 02:14:28:02
גם אמא ובתה לא יוצאות ביחד.
בעל ואישה לא יוצאים ביחד לדרך.

02:14:37:15 02:14:34:04
כל מי שיש לו הזדמנות,
פשוט יוצא ונמלט.

02:14:42:06 02:14:37:18
אחי, שאז היה יו"ר במחוז,
נעלם לפני היציאה שלי,

02:14:47:24 02:14:42:10
כדי שלא יואשם שהוא שותף לבריחתי.
הוא אירגן לי הכול ונעלם מהסביבה.

02:14:54:25 02:14:48:05
אז כיו"ר, הייתי אוספת כסף ממכירת

פולי קפה והייתי שמה אצל הנוצריה,

02:15:05:08 02:14:55:04

אז חברה שלי, אמרה לי
שהנוצרייה לא יודעת קרוא וכתוב,

02:15:11:16 02:15:05:11

ושאני צריכה להחזיק את הכסף אצלי
ולא לתת לנוצרייה להחזיק אותו אצלה.

02:15:16:04 02:15:11:18

אז אמרתי לעצמי, זה נכון
שזה צריך להיות אצלי.

02:15:21:05 02:15:16:07

זו הייתה חברה שמאוד אוהבת,
כיום גרה באשקלון.

02:15:24:24 02:15:21:09

הלכתי לבית של הגזברית,
הנוצרייה,

02:15:34:19 02:15:25:02

וביקשתי ממנה שתתן לי את הכסף,
היא ובעלה חשדו בי ולא רצו לתת,

02:15:45:02 02:15:35:04

אז הסברתי לה שהיא יודעת כמה כסף
יש ושאני אשאיר אצלה פתק המאשר

02:15:51:15 02:15:45:05

כמה יש בסך הכול ולקחתי את הכסף.
אבל לפני היציאה שלי לדרך,

02:16:02:16 02:15:51:19

אמרתי לאמי ששמתי כסף בבית
ושאם יבואו לשאול מוועד החקלאים,

02:16:06:15 02:16:02:21

תוציאי את הכסף ותני להם,
ואם לא, אז זה יהיה שלך,

02:16:11:00 02:16:06:18

כי את מכרת שור כדי שיהיה לי כסף
לדרך, לכן זה העלות של השור.

02:16:16:05 02:16:11:06

כשנודע להם שעזבתי, מייד הגיעו
מוועד החקלאים לבית שלנו.

02:16:22:22 02:16:17:08
ניסו לתפוס את אחי כי חשבו
שהוא מעורב בעזיבתי,

02:16:25:23 02:16:23:00
בסוף הבינו שהוא
לא היה מעורב בזה.

02:16:30:21 02:16:25:24
הוא גם עזר לאמי, אמא אמרה להם,
בתי לא לקחה את הכסף שלכם,

02:16:35:09 02:16:30:23
והוציאה את הכסף ונתנה
להם והם הלכו משם.

02:16:41:21 02:16:35:14
כך הסתיים הכול בצורה טובה.

02:16:52:06 02:16:48:11
אני מאוד מודה לך,
שאלה אחרונה שלי אליך,

02:16:58:09 02:16:53:17
למה את הכי מתגעגעת באתיופיה?
- באתיופיה?

02:17:03:10 02:16:58:24
כן, למה את הכי מתגעגעת אליו.
משהו שאת חושבת עליו הרבה.

02:17:06:22 02:17:03:13
אני תמיד נזכרת בזה שאבא אמר לי
שאני לא אהיה נוכחת בהלוויה שלו,

02:17:13:01 02:17:06:24
ועד היום לא ביקרתי בקבר שלו.
אני מאוד רוצה לבקר בקבר שלו.

02:17:17:02 02:17:14:18
עד היום אני חושבת
לעשות זאת.

02:17:19:13 02:17:17:08
גם לא נפרדת ממנו
בצורה טובה, נכון?

02:17:24:14 02:17:19:16
לא, זה היה כמו המרחק ביני לבינך,
אמרתי לו "באבא, היה שלום" ויצאתי,

02:17:31:12 02:17:24:18
אז הוא אמר לי "בתי, טהוניה,
את הולכת לפני שתהיי בהלוויה שלי".

02:17:38:06 02:17:32:03
הראיתי לו את התינוקת ממרחק,
והוא אמר לי, תשמרי עליה,

02:17:42:06 02:17:39:00
ויצאתי לדרך.